NĂM THỨ MƯỜI — SỐ THỨ 1707 — MỖI SỐ : 0$02 — NGÀY THỨ BẢY 25 NOVEMBRE 1922

Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

	HANOI						
	Ville, Banlieue et Province (Thành phố, Nhà quê và các tỉnh)	Etranger (Ngoại quốc)	Ville et Province (Thành phố và các tỉnh)	Etranger (Ngoại quốc)	Ville et Province (Thành phố và các tỉnh)	Etranger (Ngoại quốc)	Etranger (Ngoại quốc)
Một năm. .	6 $ 00	6 $ 90	6 $ 30	6 $ 30	6 $ 60	6 $ 60	9 $ 00
Các công-sở	»	8 .00	8 .00	8 .00	9 .00	9 .00	»
Sáu tháng .	3 .00	3 .50	3 .20	3 .20	3 .30	4 .50	
Ba tháng . .	1 .50	1 .75	1 .60	1 .60	1 .65	2 .25	
Một tháng .	0 .50	0 .60	0 .55	0 .55	0 .60	0 .75	

Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur 51-53, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur : F. H. SCHNEIDER
Directeur : NGUYỄN-VĂN-VĨNH
Rédacteur en chef : PHẠM-HUY-LỤC
Administrateur-gérant : NGUYỄN-VĂN-LUẬN

Adresse télégraphique : TRUNG-BẮC-TÂN-VĂN HANOI
TÉLÉPHONE N° 180

ANNONCES
Décomptées à raison de 3 lignes au centimètre de hauteur, sur 0 $ 068 de large
Une seule insertion . . . . 0 $ 30 le cm.
Par contrat annuel . . . . .
Par centimètre et par insertion. . . . . 0 $ 12 le cm.
Réclame dans la 1re page. . . . 2 $ 18 le cm.
Annonces judiciaires et légales. 1 $ 50 le cm.
On traite à forfait pour les contrats importants.

Đường kinh-tế của thế-giới ngày nay lại đều chú-trọng về nông-nghiệp

Ta muốn thực-hành sự kinh tế, thì trước hết ta phải có cái thành-toán của ta trù-liệu sẵn ở trong lòng; ta muốn cạnh-tranh trên đường kinh-tế, thì trước hết ta lại phải biết cái trào-lưu của đời nó xung động ở trước mặt. Ấy đó là một điều khẩn-thiết của các nhà kinh-tế học đời nay không ai có thể bỏ qua mà tìm được phương pháp thấu thánh gì hơn vậy. Từ khi thế-giới giao-thông, cái trào lưu kinh-tế lại tùy cái cơ biến chuyển mà xung động mỗi lúc ra mỗi chiều. Các nước Âu Mỹ vài ba thế-kỷ tới nay vì đường sinh-hoạt của quốc dân, vì mối lợi quyền nơi quốc-tế, mà lịch sử kinh-tế thấy năng biến đổi một cách lạ thường, hết thời kỳ trọng công, thoát đến cái thời kỳ trọng thương, cho đến ngày nay là từ khi qua trận đại chiến-tranh cho đến bây giờ lại đều đổ-xô mà quay về chủ-nghĩa trọng nông hết thảy. Vì trải một phen tranh-chiến phần tổn thiệt không biết sao mà nói cho cùng, muốn tính cái phương pháp bổ cứu cho thật được hoàn-toàn, thì công thương không tài nào mà ứng phó cho mau chóng, cho nên nước nào cũng lấy nông-nghiệp làm cái lợi-khí để cùng nhau xung động trong trường kinh-tế cạnh-tranh. Ta muốn hiểu cái mãnh-lực của trào-lưu ấy nó thế nào, thì nên xét đến cái hiện-tình của các nước sau này, tưởng ta phải lấy làm lạ mà đáng nên lo sợ cho ta vậy.

Tại nước Anh, các người học thức trong nước lấy nước nhà xưa kia không chú trọng về nông-nghiệp, đều ra sức công kích, có nói rằng: «Người nước Anh ta cậy là có nhiều tiền có thể đến nước khác mà mua được nhiều lương thực. Không nghĩ rằng nếu bỗng xảy ra có sự chiến-tranh, địch quốc mang một đội hải-quân cường-đại đến áp-bách thì có thể khiến cho nước ta phải-khốn đốn ngay liền, dẫu nước ta cũng có hải-quân có thể duy trì được sự giao-thông ở trên mặt bể, nhưng đến lúc bấy giờ những nước cung cấp lương thực cho ta bấy lâu sẽ biến thành ra những nước cừu-địch cả, lúc ấy không có đường thâu nhập được vật-sản ở ngoài thì người nước Anh ta sẽ bị chết đói cả ». Ấy cái lý-thuyết đó đã thành ra một môi dư-luận rất khẩn-cấp mấy năm gần đây, từ đó chính-phủ nước Anh đã hết sức tán thành mà chú ý khoáng-trương nông nghiệp một cách rất là sôi sắng lắm. Như nước Mỹ nông nghiệp thực là phát đạt mau chóng lạ thường, cũng vì thổ địa của nước ấy vốn sẵn phong-phú phì-nhiêu, trước kia những chỗ nào đồng rậm cỏ hoang đến nay đã thành ra những đám ruộng lúa xanh màu tốt. Vì đó mà thóc gạo trước xưa vẫn là cái đại tôn đặc biệt của các nước Đông-phương, mà đến nay đã thành là một cái lợi quyền to tát của nước ấy. Thử xem từ thông cáo của Nông-bộ nước ấy về kinh phí mỗi năm có đến vài nghìn vạn đồng tiền vàng, tiền dự toán về nhà nông khoa đại học của mỗi châu mỗi năm cũng đến trăm vạn đồng trở lên, thì đủ biết sự phát đạt không phải là ngẫu nhĩ mà được thế. Ngoài nữa như nước Pháp, nước Ý, nước Đan-mạch, nước Nhật bản ngày thường đối với nông-nghiệp nước nào cũng rất là chú-trọng, xem ra đều có cơ thịnh vượng không biết đâu mà hạn lượng cho cùng. Một nhà kinh-tế học đã nói: Cuộc nông-chiến này phạm vi rất là rộng rãi, ảnh hưởng lại rất là sâu xa, thực là một thời-kỳ tái tạo trong lịch sử kinh-tế của thế giới ngày nay, tương lai cái phần thắng bại chưa biết thu thúc ra thế nào, nhưng cái cơ tiến bộ thực có nhiều cái về đáng nên thịnh-vượng cả ».

Đường kinh-tế của thế-giới thì thế đây, còn đường kinh-tế của ta hiện nay thế nào? Cái trào lưu đó ta đã nhận ra được cái chiều nó xung động ra làm sao chưa? Và ta có hay nó sẽ ảnh hưởng cho ta như thế nào không? Những câu hỏi đó thực là những điều cần phải luết cho rành xét cho ra ngay cái lúc bây giờ, ta không thể còn ơ dì bỏ đó coi thường mà không quan thiết đến được. Nghĩ mà thẹn thay, một nước thành lập về nghề nông như nước ta, một dân sinh-hoạt về nghề nông như dân ta, nước là nước nông, dân là dân nông, cái nghề nhà sẵn có đã mấy nghìn năm, mà đến nay chịu một mực kém hèn, không bằng các nước Âu Mỹ mới bắt đầu chú trọng đến mà cái cơ thịnh vượng đằng đạt như kia, đối với ta khác nhau hẳn như một trời một vực. Ta e rằng nếu cứ kém hèn thế này không mở mang ra được thì cái địa-vị nông quốc để có ngày đến cơ trụy lạc mất thôi!

Ít lâu nay quốc dân ta đã muốn ngoi ngóp lên đường kinh-tế, nên đã lưu tâm về mặt công thương, điều đó thực cũng là một sự nên làm; nhưng xét ra thì công thương chỉ là cái cơ quan tùy phụ giúp sức mà thôi, chứ chính ra là ở về nông-nghiệp; và đó lại là căn bản phát triển gấy nên cái thế-lực và tư-bản cho hai giới công thương kia. Như vậy ta muốn phát triển cái thực lực kinh-tế cho được theo đuổi kịp người bỏ nông-nghiệp còn biết bầu víu vào đâu nữa.

Càng nghĩ ta lại càng chắc được sự thịnh đạt về nông-nghiệp của ta, để có phần mau mắn hơn các nước được. Nghề nghiệp quen, đất cát rộng, màu mỡ tốt, nhân công thừa, bấy nhiêu cái đặc điểm ấy ta biết lợi dụng cho được tận thiện tận mỹ, thì còn gì để dãi tiện lợi cho bằng. Một viên Nông-bộ tổng trưởng nước Gia-nã-đại có diễn thuyết rằng: « Nhân dân xứ Gia nã-đại ta từ sau khi chiến-tranh, quốc-trái vay ngoài rứt nhiều, cứ cái số bình-quân, bắt cứ con gái hay con gái mỗi người phải đóm thụ là 50 đồng tiền Mỹ, nhưng cái hy-vọng giả nợ đều có thể trông vào ba tấc đất kia mà có thừa. » Ấy đó ta thử xem, nước Gia-nã-đại lấy lợi của thổ-địa nhà nông mà giả nợ được một số to tát như thế, huống chi ở nước ta *tấc đất tấc vàng*, nghề nông mà phát đạt được hà chẳng cũng là một mối lợi lớn ru?

Những điều kể trên đó, là chỉ nói cái lẽ ta phải nên chú trọng nông-nghiệp của ta để cầu cạnh-tranh trong trường kinh-tế. Còn phương pháp như thế nào, bây lâu các nhà thức-giả đã bàn nhiều rồi, và còn trông ở cái trình độ học thức của người mình tấn tới chóng chậm ra làm sao đó vậy.

N. T. C.

Âu-châu điện-tín

HAVAS

Paris, ngày 22 Novembre 1922

Công ty điện-khí Hanoi

Có chỉ-dụ cho phép thành-phố Hanoi cho công-ty điện-khí vay một số tiền là 500.000 quan.

Paris, ngày 23 Novembre 1922

Cuộc giảng-hòa Đông-âu

Các nước về cuộc Tiểu Đồng-minh đồng-thanh phản-đối việc nước Thổ-nhĩ-kỳ xin đặt một cuộc chúng-dân đầu phiếu ở Đông-bộ đất Thrace.

VÔ-TUYẾN-ĐIỆN

Bordeaux, ngày 24 Novembre 1922

Tài-luật khoa Cao đẳng học-đường

M Henry Barthémy là giáo-sư về ca-ri luật-pháp được trông cả chương giáo tại trường Cao đẳng luật khoa ở Paris. Trong ba mươi nhâm phiếu thì ông được ba mươi phiếu.

Cuộc giảng hòa Đông-âu

Các báo có nói xem cái hiện tình ở kỳ hội-đồng hôm thứ tư thì rõ các nước ở bán đảo Balkan lại kết-liên với nhau, mà trong ấy lại có cả nước Bảo nữa.

Tiểu ban coi về việc địa hạt và bình-vụ đã bội-nghị sáng hôm thứ năm. Ismet Pacha đáp lại những lời của các phái-bộ khôi-nghị trong khi hội-nghị trước, M. Vénizelos lại đáp lại những lời của Ismet Pacha.

Tiểu-ban ấy lại có đặt một ban phụ để xét việc đặt một miền không đóng quân-binh ở đường cương-giới Đông-bộ đất Thrace, và về cái thể lệ đường bộ xe, cùng hải-cảng Dédéagatch để mở đường cho nước Bảo thông ra với bể Egie. Tiểu-ban còn đợi tờ trình của ban phụ ấy, mới lại làm công việc.

Ismet Pacha có nói với các nhà báo rằng chiều hôm thứ năm này ông sẽ hội-nghị với Lord Curzon và M. Barrère để giải quyết cái vấn-đề Tây-bộ đất Thrace.

Chiều hôm thứ tư M. Mussolini sẽ trở về Rome.

M. Vorowsky, tổng-trưởng phái-bộ thương-mại nước Nga ở Rome đã tới Lausanne. Trong một tuần lễ nữa thì các phái-viên nước Nga sẽ tới nơi.

Việc nước Đức

Ngày hôm thứ sáu tòa Nội-các Cuno sẽ đến trình diện tại nghị-viện.

Viên thủ-tướng Wirth đã bàn giao cho M. Cuno. Trong tòa Nội-các ngoài những viện nói hôm trước nay lại thêm những viện sau này, nữa : MM. Oeser, Hamm, Brandt, Rosenbery.

Quan Clémenceau tại Hoa-kỳ

Ngày hôm thứ tư, M. Clémenceau đã điểm liên-đội thứ 106 bộ binh tại Brooklyn. Có hai vạn rưỡi học-sinh các trường đến đứng ở dọc đường từ New-York đến Brooklym để chào quan Clémenceau. Phòng Thương-mại có đặt tiệc trà mừng quan Clémenceau. Viên hội-trưởng phòng Thương-mại có đọc diễn-văn chào mừng ngài, thì ngài có đáp lại rất khẳng-khái.

Lệ tại ngũ 18 tháng

Tiểu ban của Nguyên-lão nghị-viện coi về việc bình vụ đã đầu phiếu ưng-thuận cái luật tại ngũ 18 tháng. Có 16 phiếu ưng thuận, 5 phiếu không và 2 phiếu trắng.

Việc nước Nga

Viên đại biểu chánh-phủ Xô-viết ở Bắc-kinh đã báo cho chánh-phủ Trung-hoa biết rằng nước Viễn-đông Nga là-ư từ nay thuộc về quyền chánh-phủ Trung ương nước Nga.

Các cuộc hội nghị

Sáng ngày hôm thứ năm MM. Tnennis, Jaspar và Poincaré có hội nghị với nhau. Các ngài có nói sơm với nhau lại bộ ngoại-vụ. Có cả MM Delacroix, Gaillaux, Heumlmens, de Lasteyrie, Reibel và Barthou nữa.

Thị giá quốc-trái : 3 °/₀ 58.45. — 4 / 1918, 82,75. — 5°/₀ 1915 1916. 76.15. — 5°/₀ 1920 87.25. — 6°/₀ 1920 91 80.

Thế-giới tân-văn

Nước nào dùng nhiều than trắng nhất?

Than trắng là gì? Than trắng tức là cái sức nước chảy ở các thác ghềnh mà người ta lợi dụng để làm cho máy chạy. Vậy nước nào dùng thứ than ấy nhiều nhất? Theo như lời một nhà báo ngoại-quốc, thì trong năm 1919 nước Gia-nã đại có 666 nhà máy dùng sức nước chảy để chế ra điện-khí, sức-mạnh cộng được 2.305.310 mã-lực. Hiện nay ở thác Nigara lại đương xây một nhà máy lớn sức mạnh được 250.000 mã lực. Nhà máy này làm xong, thì đông-lực nhờ ở sức nước chảy ở các thác ấy mà chế ra cộng được 700.000 mã-lực. Ngoài nhà máy ấy lại còn nhiều nhà máy nhỏ nữa, hoặc đương làm hoặc sắp dựng.

Nước Gia-nã-đại lại đương kế-cứu về việc lợi-dụng sức nước chảy ở sông Saint Laurent để chế ra điện khí dùng cho các đường hỏa-xa Antorio và Québec. Bao giờ các công việc ấy làm xong cả, thì nước Gia-nã-đại sẽ đứng đầu các nước biết lợi-dụng than trắng nhiều nhất.

Đồng hồ bỏ túi và đồng hồ đeo tay thứ nào thịnh hành hơn?

Không gì buồn bằng xem các biểu lồng kê, nhưng nhiều khi xem cũng có cái lý. Đại khái như đọc các biểu lồng kê các thứ đồng hồ của nước Thụy-sĩ xuất cảng, ta có thể biết được cái thời thượng khuynh-hướng về thứ nào. Thực thế xem biểu lồng kê các đồng hồ của Thụy-sĩ xuất cảng trong năm tháng đầu năm nay, thấy trong tháng thứ nhất số đồng hồ đeo tay có 527 633 mà đến tháng thứ năm lăng lên 758.460, còn như số đồng hồ bỏ túi thì thấy mỗi tháng lại giảm đi rất nhiều, hà chẳng phải một cái chứng rằng ngày nay thiên-hạ chuộng đồng hồ đeo tay hơn là đồng hồ bỏ túi đó? Và lại là một cái chứng rằng cái thời thượng có một cái ảnh hưởng to đối với sự sinh hoạt trong thế-giới vậy.

Số người Đức mất trong cuộc Âu-chiến

Cứ theo như một biểu tổng-kê của nước Đức thì số người Đức mất trong cuộc Âu-chiến kể cả người mất trong việc chiến-tranh, lẫn người mất vì tật bệnh như sau này :

Năm	Đàn ông, con trai	Đàn bà, con gái
1914	813.136	533.967
1915	972.155	521.315
1916	830.055	500.802
1917	830.009	543.344
1918	669.897	665.016
1919	501.531	515 753
	4 916.783	2.770.349

Nên tính riêng những người bị hại về cuộc chiến-tranh, thì được 1.691. 841 người. Cũng có biểu tổng kê tính ra nước Đức bị hại mất 1.308.555 và bị thương mất 4.276.779 người.

Tàu trượt ích lợi những thế nào?

Chủ nhật mới rồi, thành-phố ta đã được xem thi-nghiệm tàu trượt, vậy nhân dịp này ta thử thuật qua cái vấn-đề tàu trượt ra đây, tưởng cũng có ích lợi hơn là bàn phiếm về các vấn đề khác vậy.

Tại làm sao tàu ấy lại gọi là tàu trượt? Người ta gọi là tàu trượt là vì tàu bằng đáy, lúc đi chỉ trượt trên mặt nước, chứ không ngâm sâu xuống như các tàu xưa nay. Tàu bằng đáy không ăn sâu xuống nước, không phải rẽ nước mà đi, tất là phải nặng hơn tàu đáy ngâm xuống nước; vì tàu đáy sâu thường phải rẽ sóng nước, rẽ không-khí ra mới đi được, chứ tàu trượt chỉ phải rẽ không-khí trên mặt nước mà thôi, chứ không mất sức rẽ sóng nước nữa.

Tàu ấy đi ở các sông nông rất tiện, vì lúc đứng lại thì ngâm xuống nước độ 20 phân, mà lúc chạy chỉ ngâm xuống độ 9, 10 phân mà thôi. Những chỗ tàu đi qua, nước sông không gợn lên. Mà những nơi nước có sóng gợn, tàu đi lại cũng như thường, không có chuyện động chút nào cả. Việc ấy đã nhiều nơi thi-nghiệm thấy như thế. Đại khái tàu thuyền thường khi đi xuôi, bị sức nước đẩy đi, bao giờ cũng chống lại là lúc ngược, chứ như tàu trượt lúc lên lúc xuống, không nhanh chậm hơn chút nào. Giống tàu trượt đặt ở trên không, nên cả những nơi có nhiều cây cỏ, tàu đi lại cũng thành thơi như thường.

Ngoài những điều ấy, tàu lại còn được một điều nữa rất quí, là có thể đi được nhanh, mà không phải dùng nhiều động-lực. Người ta đã thi-nghiệm ra rằng tàu tàu ấy đi đã nhanh rồi, thì không phải dùng động lực lớn mấy nữa, mà cũng tăng cái sức nhanh lên nhiều. Đại khái như tàu kiểu Lamberti, nặng là 2500 kilogr. chạy bằng một cái động cơ sức 250 mã-lực. Muốn cho tàu chạy nhanh được đến 120 mã-lực, tức sức nhanh đã được 30 kilomètres một giờ thì phải dùng đến 120 mã-lực, tức sức nhanh đã được 30 kilomètres rồi, có muốn tăng lên 60 kilomètres thì cũng chỉ phải dùng độ 180 mã-lực mà thôi, mà muốn lăng sức nhanh tới 70 kilomètres, thì cũng chỉ phải dùng đến 160 mã-lực là đủ. Trên kia ta đã nói động-cơ tàu sinh được 250 mã-lực, vậy muốn giữ cho sức nhanh của tàu được 70 kilomètres một giờ, chỉ phải dùng đến một nửa động-lực của tàu mà thôi, chứ như các tàu đáy sâu, thì phải dùng tới 250 mã-lực, mới chạy được 5 kilomètres một giờ.

Tàu trượt dùng trong các sự công ngoài nước nông mà nhiều chỗ thác dùng được việc làm. Trong cuộc chiến-tranh mới rồi ở Mésopotamie, nhà binh Đức mình có dùng nhiều tàu trượt. Sau đây xin thích một đoạn trong một bản tờ trình về việc dùng tàu ấy :

« Trong mùa đông mới rồi, ở vùng Bagdad, tàu trượt dùng được nhiều việc làm. Từ Bagdad đến Hai-ji i cách nhau 180 dặm, thường tàu trượt chỉ đi mất có 5 giờ rưỡi hay 6 giờ là cùng, mà đến năng lại không lỗn bằng các tàu khác.

Đi từ Bagdad đến Kut el-Amara, mất 6 giờ, mà sáng đi tối về được. »

Xem như mấy câu nói trong bản tờ trình ấy, thì tàu trượt dùng ở xứ ta chắc là được nhiều việc lắm. Đại khái như ở phần thượng-lưu sông Thao và sông Đà, hay là các sông ở Trung-kỳ, nơi thì nước nông, nơi thì nhiều ghềnh thác, tàu lớn không sao đi được, từ xưa đến nay vẫn phải dùng thuyền độc-mộc hay thuyền tam-bản, đi lại rất là khó khăn, mà tốn nhiều thì giờ lắm, giá thử dùng tàu trượt thì tiện lợi biết bao.

L. Th.

Dư luận Nam-kỳ

Đời có ba hạng người Người phải biết thương người Nghĩa đồng-bào nên trọng

Thân người ta chia ra làm ba phần : đầu, mình và tay chơn, thời đời lại hà không phân làm ba hạng người, thượng-lưu trung-lưu và hạ-lưu ư ? — Đời đã có ba hạng người, vậy đời cũng gồng như cái thân người, điều đó quả nhiên rồi, không sao cải qua được.

Ai cũng mắn cũng thịt, vậy ai chẳng biết lành khỏ tìm sướng, lánh nghèo tìm giàu; ai cũng muốn cho cái xác thịt được khoan-khoái trọn tình, không ai lại có tánh ngược nước ngược xuôi mình đi, khiến cho thân thể bao mòn, chực đến ngày thác. Có chăng mấy lão thầy chơn tu ở các chùa-chiền, họ thường hay một lòng tu-niệm nên lần lần tập tánh mà tuyệt-cốc đi. Nhưng hạng người như thế là thuộc về phái chán đời, ta không thể đem bàn vào đây được. Tuy nhiên, ta cũng chỉ làm tưởng rằng họ không có cái hi-vọng gì về những việc họ hành-động đó ; hi-vọng họ là sẽ được thanh-thoát về lìa-nẫu, vậy nếu bảo rằng họ không chu-toàn, không làm muốn điều gì hết, thời hóa ra lầm to.

Biết như thế, vậy mình đã được cái hạnh-phúc sắp vào hạng thượng-lưu thường cũng nên hết sức thương-xót bọn dưới mình kia ; mà bọn này tức là người trung-lưu lại cần phải chiếu-cố đến sắp hạ-lưu kia nữa. Và lại vì tiền-nhân bất thành quân-tử, thì thì tiếp-nhận với quân-tử, không phải là hạng nghịch nhau, mà chỉ an là có phần liên-lạc với nhau vậy.

Vì thân thể con người, vì biết đầu ở trên, có óc khôn được suy-nghĩ, biến-cải sai khiến công việc ngo, thật là vinh-hạnh sang-trọng không biết đâu bằng, phát-sinh những vẫn-đề to tát, nhưng thứ người, nếu không có mình đỡ, chân đi, tay làm, thời những sự ấy đã biến cải ấy, những vấn-đề đã trù-liệu ấy, phòng có thể thi-hành được không ? — Quyết-thị không. Thật không sao thi-hành được. Cứ đó mà suy thời đề thấy bọn đời cũng vậy, ba hạng người ấy là phải dùng hợp liền liếp nhau, thời việc gì cũng nên được. Ba hạng chính là hạng không dạy mà nên, hạng có dạy biết nên, hạng dạy mà không nên. Nhưng là hạng sau này ta đối với họ nên có tấm lòng bác-ái cho là mới được. Họ không phải khác loài với mình, họ cũng là người, mà nhất là họ cũng mình như một mẹ một cha vi cái nghĩa đồng-bào tia nó đã chỉ rõ-ràng như thế. Cái nghĩa đồng-bào thật cao thượng nên xa quá, ai đã xét đến chẳng bao giờ đối với người cũng nói cũng giống cũng sinh ra vô hạn cần-lao, đều đến cái những kẻ ngược cũng vậy.

Thực ra có nhiều phen người khôn lợi sắp mưu hại đứa dại, kẻ có quyền hay áp-chế bọn không quyền, hoặc hăm hãi, hoặc đánh đập, tự mình

Do Sự Tài Trợ Của Hội Petrus Ký (67-74) Tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

muốn thì bánh thẻ nầy cho được thỏa mãn cái dục-vọng ấy rồi thì - hành. không còn nghĩ đến tình nghĩa máu-mủ nói giống gì nữa. Thịt xương ai cũng là người, đốt tay há không đau đến ruột! Không ngoan trành cạnh với kẻ ngoại, hay gì thói gà què ăn quẩn.

Ở vào thời-kỳ tứ hải đại đồng nầy, nên bỏ cửa dung-dưỡng tinh đồng-bào đồng-loại cho lắm, vì diện tích đất thời lúc nào cũng như lúc nầy, không nầy nở thêm được, mà người thời càng ngày càng đông. Cứ như mặt đất Đông-pháp bao giờ cũng chỉ có 740.000 ngàn thước vuông mà dân số ngày nay có trên 20 triệu, nhưng biết đến sau nầy lại không đến số năm bảy chục triệu kia; khốn nỗi người ngoại-quốc cứ trần lan vào mãi, nhứt là khách Hoa-kiều,sau nầy không những trong trường thương-mại họ choán hết, mà tuồng đến mỗi nghề mỗi nghiệp thinh thoảng họ cũng thay thế cho ta thôi sẽ khốn đến đâu ! ! !

Vậy những bạn phú hào phú-hộ những đồng thượng-lưu trung lưu trong nước nên để trí khôn-ngoan mà tranh-cạnh cùng người ngoài, rồi lần lần dắt-dìu cảnh tỉnh cho đoàn dân hèn-mạt đề-tiện kia bước chân nối gót theo mình, thời không những là mình đã trọn nghĩa-vụ đối với nước nhà mà lại còn có cái công-cán đáng ca-tụng ở cái miệng đồng-bào kia nữa. Hạng người nga-xuân hạ-lưu thật là chiếm một phần đông ở xã-hội, vậy nếu ta không sẵn lòng vị họ lại mong cho họ càng khốn-nạn hơn, để rồi bỏ đày-đọa vậy thôi, thời vận-mạng nước nhà chắc có cơ nguy lắm !

Sinh-kế của ta người Tàu lần-lần choán hết,thời khác nào như bát cơm của ta họ đã tranh, cái nhà của ta họ đã toạt, tránh sao một ngày kia ta khỏi bị họ đuổi đi, nhưng đầu họ không đuổi ta nữa, mà tự ta cũng phải rời ra re, vì cái thế-lực ta kém hơn thế-lực của họ nhiều, lẽ đó cũng cố-nhiên, phải đợi gì bàn lắm.....!

Tuần đi ! người ngoài càng buổi càng lấn-chen với ta trên kiếp sống, hại ta mà lợi họ, nào họ có dung đâu, nghĩ đến mà đau, buồng chi ta lại còn hiếp đáp lẫn nhau, cả lớn nuốt cả con,hay ho gì việc ấy ! ! !

Ôi! mấy ai nghĩ đến nỗi sâu xa đắc nhứt thời qua nhứt thời, cuộc đời có vậy. Tinh nhân-loại vì thế mà sanh ra thù khích, nghĩa đồng-bào vì thế mà sanh ra người-lạnh, nghĩ có chán mày ? Vậy mong rằng trời còn rộng đất còn dài, người mình còn có ngày đổi nhau cho một thiết, nhìn nhau như con một nhà ; ai ôi ! đoạn ruột là người cất còn đau, buồng ta lại cất lẫn ta, lẽ nào đành vậy ?

(A. H. B.) T. Q. T.

Quan Đốc-tơ Bi-cơ man

Y-khoa Tiến-sĩ

Chuyên trị về các thứ bệnh :

Bộ sinh, chứng bệnh đàn-bà, cùng con-gái, các chứng sài trẻ con. Bình đau mắt, bệnh giang-mai và bệnh ngoài da, cùng nhiều các thứ bệnh khác, vân vân..

Phòng khám bệnh ở gần cuối phố Gia-long, số nhà 33. Bài đâu từ 1 giờ đến 6 giờ chiều. Ông nói số 314.

2047

VIỆC HANOI

Tin tàu. — Tàu *Latouche Tréville* chở thư tín ở Pháp sang sáng hôm nay đi tới Saigon.

Quan quyền Toàn-quyền tới Huế. — Quan quyền Toàn quyền Baudoin đã tới Huế. Chiều hôm nay hồi 3 giờ rưỡi ngài đi Tourane, đến 5 giờ thì ngài xuống tàu *Orénoque*.

Quan Thống-sứ đi kinh lược. — Quan Thống-sứ Mongaillet định đến ngày 29 và 30 tháng nầy sẽ đi thăm các đồn điền ở Chi-nê và Nho-quan.

Quan Thống-đốc Cognacq sắp ra Hanoi. — Quan docteur Cognacq, Thống-đốc Nam kỳ chừng thượng tuần tháng sau thì ra Hanoi để dự lễ khánh thành Hội-chợ và dự Hội-đồng chính-phủ họp ngày 18 Décembre.

Hội chợ hoãn lại bảy ngày. — Sáng hôm nay hồi 10 giờ, Hội-đồng tổ-chức Hội-chợ Hanoi họp đại hội-đồng tại phòng Thương-mại để định hoãn ngày mở Hội-chợ đến chủ nhật 17 Décembre và đến chủ-nhật 31 Décembre thì đóng cửa. Hội-đồng định như vậy là tại các nhà mới đang làm chưa xong và tại thầy-thủ ở Marseille đình công độ nọ cho nên có nhiều nhà còn đợi hàng hóa ở Pháp gửi sang chưa đến nơi.

Hoãn như vậy cũng phải,là kịp mời được quan Toàn-quyền Maurice Long đến chủ tế khánh-thành và các vị đại-biểu các xứ ra họp Hội-đồng chính-phủ đến chứng kiến một thể thì được long trọng thêm. nhưng chỉ phiền một nỗi là các nhà đại-biểu và thương-mại ở Nam-kỳ không biết trước.để nhiều ông ra Hanoi dự cuộc Hội-chợ rồi.

Quan giáo học Léonet. — Ông Léonet, giáo-sư thượng hạng ngoại hạng nay bết bạn nghỉ thì bổ làm chủ sự tại nhà Học-chính Bắc kỳ.

Ai tín — Bản quán được tin buồn rằng cậu Jean Casaux là lệnh lang quan docteur Casaux Bốc-học trường Thuốc, và là lệnh điệt ông luật-sư Bona ở Hanoi, vừa tạ thế tối hôm kia tại nhà Paris số 25.

Sáng hôm nay đã cất đám, linh cữu đưa vào nhà thờ chánh rồi an táng tại nghĩa-địa Tây. Các quan thì hiện các sở các qui phu nhân và các nhà thân thăng đi đưa rất đông.

Bản-quán có lời chia buồn với quan docteur Casaux và qui phu-nhân.

Trường Bảo-hộ — M. Phạm-đình Nghi, giáo học tập sự mới bổ thì nay bổ vào trường Bảo hộ Thái.

Tiền trợ cứu. — Mme Mỹ-thị-Giang quán làng Thạch-bích, tổng Bình-đề, huyện Thanh-oai (Hà-đông) là vợ góa người linh khố xanh Nguyễn-văn-Đan mất tại Thượng-hải ngày 25 Août 1922, nay được tiền trợ cứu là 15 đồng.

Mme Đào-thị-Cón nhà ở phố Vọng sau, tổng Sơn-bình, huyện Lập-thạch (Vĩnh-yên) là vợ góa M. Phan-hữu-Điền thừa phái mất ngày 17 Août 1922, nay được trợ-cứu là 15 đồng.

Một trường sơ học thực hành Hanoi. - Bản quán được tin rằng nha Học-chính nay mai sẽ đổi trường Sơ học ở phố Yên-thành làm trường Pháp-Việt Sơ học thực hành để làm nơi dạy thí nghiệm cho các học-sinh trường sau sư-phạm đến tập. Các ông giáo ở trường ấy thì sẽ kén toàn những tay ở ngạch Sơ-đẳng có tiếng dạy giỏi xưa nay và sẽ được phụ cấp mỗi tháng chừng mươi đồng.

Trường ấy về phần quản-trị thì vẫn thuộc quyền quan đốc cũ, còn phần sư-phạm thì thuộc quyền quan đốc học trường nam sư-phạm.

Cần người làm việc. — Hiệu đúc « FONDERIE TONKINOISE » của ông Hoàng-xuân-Lan ở Hanoi, số nhà 39, phố hàng Quạt (Rue des Eventails) vì cần gấp đồ để dẫu-xảo, bán Hội-Chợ cùng đồ bán tết Tây v. v..., vậy ai biết đúc, biết chạm đồng giỏi thì nên lại hỏi xin ngay ông ấy, sẽ được lương cao.

Còn ngại nào có quốc-trái vô-danh, bắt cứ năm nào muốn bán thì cũng nên lại hỏi ông ấy. Đấy trả giá rất cao, mua bán phân minh. 2041

Dùng thuốc mê đi ăn trộm. — Báo *Avenir du Tonkin* có đăng rằng :

Đêm 22 rạng ngày 23 Novembre, một chùa kia có bị một cái trộm lớn. Bốn người ở trong chùa lấy là Phạm-thị-Chun là người giữ chùa cùng với chồng, một đứa đầy tớ và một người thợ nề nữa phải một chén nước chè có pha thuốc mê mà ngã thiếp đi mất 24 giờ Trong khi ấy thì một đứa trong bọn kẻ trộm cạy khóa hòm lấy mất những đồ tư trang và áo quần giá 400 đồng và tiền mặt 385 đồng bạc nữa.

Bốn người giữ chùa phải thuốc ấy đã tưởng chết, nhưng vì sau nhờ được người ta chữa riết và uống thuốc nữa thì mới tỉnh dần. Lúc bấy giờ mới tra hỏi được.

Xem như vậy thì quân trộm, tuy chưa giỏi, nhưng đã tiến bộ lắm rồi. Mong rằng bọn nó không lần được đến những cái vị thần của những người chữa bệnh bỏ và đến vị của ta nữa.Và lại xử Cảnh-tát đang tra cứu riết thì cũng bắt được. Chưa biết bọn trộm ấy dùng đến thuốc mê gì.

Sổ lạc quyên về cuộc Âu trí-viện

Tỉnh Hải-dương

MM. Ng.-quang-Bật. Tri-huyện Chí-linh 10 p ; Đoàn-v.-Thịnh, Tri-huyện Đông-triều 5 p ; Vũ-v.-Hịnh, Nghị-viên 3 p ; Phạm-v.-Phong. Lục-sự Tuanhà 2 p ; Ng-duy-Khang, Chánh-tổng Mỏ-sơn 2 p ; Đào-huy-Liên, Lục-sự Gia lộc 1 p ; Hoàng-đình Kham, làng Đại-phương, Ng-như-Ngọc làng Nội thăng, Ng-quang Lịch, Lý-trưởng Ngọc-trì và Mạc-quang-Mỹ làng Văn-mặc mỗi viên cũng 1 p. cộng 4 p ; Tổng cộng 27 p. 00

Tổng Tuyên-cử : Hương-hội và Lý-dịch làng Mỹ-cầu 8 p ; Hương-hội Lý-dịch và kỳ lão làng Trạch-xá 2 p ; Làng Yên-đông 2 p ; Kỳ lão hương-hội và lý-dịch làng Quang-tiền 1 p 50 Kỳ lão hương hội và lý dịch làng Tuyên-cử 1 p. 50 ; Vũ-duy-Đo, Vũ đình-Mê, hương hội và lý dịch làng Yên-đông. Trần-Khê và Ba-đốc-g mỗi vị quyên 1 p. cộng 5 p ; Vũ-đức-Xuân, Vũ-khắc-Thành. Khúc-v.-Cóc và Nhữ-v.-Rễ đều cũng mỗi vị 0 p. 50 cộng 2 p ; Tổng cộng 17 p. 00

Tổng Ngọc cục làng Thái xương 2 p ; Làng Ngọc cục 2 p ; Làng Lương ngọc và Kinh-dương mỗi làng 1 p. là 2 p ; Bà-đình-Tin chánh-tổng và Vũ-v.-Thóc phó tổng 1 p ; Tổng cộng 7 p.

Tổng Phục-cần : hương hội làng Tuấn-kiệt 3 p ; hương hội làng Hồ-liên 3 p ; hương hội làng Hạ thương 3 p ; hương hội làng Phúc-cần 3 p ; hương hội làng Phúc-xá 3 p ; hương hội Lê-xá 2 p ; hương hội làng Vũ-xá 2 p ; Tổng cộng 19 p.

Tổng Thị-roanh : Hội-đồng và lý-trưởng Thị-roanh 2 p ; hội-đồng và lý-trưởng Phục-lễ 2 p ; hội-đồng và lý trưởng Chân-khê 1 p ; Vũ-đình-Cân làng Mỹ thư 1 p ; hội-đồng làng Bàng rai 1 p ; hội-đồng và lý-trưởng Phụng-hoàng 1 p ; Vũ-xuân-Mai làng Phụng-viên 1 p ; Phạm-v-Đang làng Mỹ khê 0 p. 50. Tổng cộng : 9 p. 50

Tổng Lý-dọ : Ng-viết-Sản, Triện-quang-Đình, Ng-đình-Mễ Ng-đình-Lang. Ng-đình-Huy, Trần-vi Hoạch, Lưu-canh-Hâu, Trần-v-Lập, Ng-v-Cư, Ng-v-Chi, Vũ đình-Vị, Vũ-đình-Cận, Ng-trọng-Thư Vũ-hữu-Đức Vũ-đình Vát, Vũ-đức-Yên, Vũ-v-Đầu, và Trần-đình-Lộ, mỗi viên 1 p ; Tổng cộng : 15 p.

Tổng Yên-bình : hương-hội lý-dịch làng Hoạch-trạch 2 p ; hương hội lý-dịch làng Bình-Uyên 1 p ; hương hội lý dịch làng Bình-đề 1 p. 50 ; hương-hội lý dịch làng Lôi-dương 1 p ; Mai-đình-Tương. Hồ-đình-Toản, Vũ-huy-Cảnh, mỗi vị 1 p : 3 p ; Hoàng-đình-Việt 0 p. 50 ; Tổng cộng 9 p.

Tổng Vinh-lại : Vũ-huy-Cảnh, Tá-tài 2 p ; Ng-đức Chuyên 1 p. Đinh-hữu Khai 1 p ; Vũ-đình-Tương, và Vũ-v-Giáo 1 p ; Tổng cộng : 5 p.

Tổng Bằng-giã : Hương dịch làng Bằng-giã 1 p ; hương dịch làng Kẻ-gián 1 p ; hương dịch làng Tân-hưng 1 p ; hương dịch làng Quảng-lễ 0 p. 60 ; hương dịch làng Phấp chế 0 p 50 ; hương dịch làng Thuần-lương 0 p. 50 Tổng cộng : 4 p 60.

Tổng Lôi - khê : Hội - đồng làng Trinh-nữ 1 p ; Hội-đồng làng Bài-khê 1 p ; Phạm-v-Biện 1 p ; Làng Ô-xuyên 1 p ; Làng Bì-đê 1 p ; Ng-văn-Thiện 1 p ; Ng-v Nhuế và Đỗ-xuân-Dương 1 p ; Tổng cộng 7 p.

Tổng Kế-Sặt : Phạm-v-Điển, Phạm-văn-Huệ, Phạm-v-Bách, Phạm-thị-Hoan, Phạm-chu-Huyền Chu văn-Bát, Chu-như-Xuyên, Lê-v-Tư Phạm-văn-Minh, mỗi vị 1 p ; Cộng 9 p ; Phạm-tấn Sửu, Phạm-văn-Chư, Vũ thị-Chước, Phạm-v-Lang, Chu-kiên-Long,Phạm-hữu-Khương,Phạm-đình-Quang, Đào-v-Khánh, Phạm-v-Đông, Phạm-văn-Sương, Phạm-văn-Tài, Phạm-v-Lựu, mỗi vị cũng 0 p.50 ; Cộng 6 p. ; Tổng cộng 15 p.

Tổng Hòa-loan: Lê-v-Thăng Phạm-sĩ-Phác. Ng-như-Tòa, Phạm-đình-Đôn. Trần-v Tư, mỗi vị 1 p ; cộng 5 p ; Lưu-như Lang, Phạm-v-Tết Vũ-v-Nghiễm. Phạm-v Nhã, Phạm-si-Nghiêm, Phạm-văn-Khôi. Phạm văn-Huyên. Ng-vũ Học, Vũ-v-Đông, Trần-v-Hợp Ng-v-Tác, Đào-vũ-Tám, Tạ-đình-Chữ Phạm đình-Tôn Ng-ngọc-Co. Phạm-đình-Tòng.Trần-v Tương, Lê-văn-Kính, Phạm-qui-Bát, Cao quang-Chương. mỗi vị 0 p.50 ; cộng 6 p ; Vũ-đình Bản, Vũ-đức-Trạc, Ng thừa-Nhai Ng-đình-Chiểu, Phạm-v-Sai, mỗi vị 1 p ; cộng 5 p ; Ng văn-Triện, Vũ v-Khải, Vũ-v-Đại, Vũ-v-Bịch, Vũ-đức-Sinh, Vũ-v-Vai g, Vũ-đức-Hậu, Bùi-ngọc-Cấp, Ng-v-Tục, Bùi-thế-Thanh, Bùi-ngọc Xá, Ng-v-Phán, Ng-đình-Quắc, Ng-v-Phương, Vũ-khắc-Trọng, Ng-v-Phương. Lê-hữu-Ích, Bùi-v-Nghĩa, Ng-v-Nở, Lưu-v-Lợi. Lê-v-Toàn, mỗi vị cũng 0 p.50 ; cộng 10 p ; Tổng cộng15 p.50 ; Phạm-v-Nhuận, Vũ-kim Mẫn, mỗi vị 1 p ; cộng 2 p ; Dương-v Quán, Bùi-xuân-Viết, Vũ đình-Quán, Vũ-kim-Tiến, Vũ-đình Đạo, Bùi-công Lan, Vũ-kim-Khanh, Vũ-kim-Lan, Phạm-v-Hoan,Dương-v-Thăm, mỗi vị 0 p.50 ; cộng 5 p. ; Tổng cộng 7 p ; Bà Phạm-xuân-Tuyết (Ich-ký) Hanoi 10 p ; Ông Long, lý-trưởng Châu-phú (Bến-tre) 5 p.

Bán một cái auto « Mobilette » thật tốt, giá 6.000 francs. Xin lại xem tại garage Aviat, Hanoi.

3351

Cuộc HỘI-CHỢ Hanoi xem ra thực là một cơ-hội rất phát đạt cho đường thương-mại và đường kỹ-nghệ nước nhà.

Từ 17 đến 31 Décembre 1922.

1671

Hội Tri-tri. — Đến 1er Décembre nầy hội Tri-tri mở thêm mấy lớp học nữa. Các học-sinh đã gửi đơn đến xin đều nhận cho học cả, vậy hôm 1er Décembre đúng 7 giờ sáng cứ đến nhà trường số 59 phố hàng Quạt.

Con các ông hội-viên thời đem một cái phiếu hội-viên của bố, buộc một bản giấy có chữ ký của ông thân sinh chứng nhận để làm bằng.

Dương-văn-Long
Đốc các ban so-đẳng hội Tri-tri lại cảo

Sách nho dịch ra quốc-văn. — Nghe nói M. Phạm-duy-Thanh, tri-huyện Hoành-bồ đang xuất bản một bộ sách nho của ông dịch ở Luận-ngữ ra quốc-văn, đặt là Không giáo thập khoa thư.

Sở quyên giáp hội « Croisade » cho các trẻ con bên Pháp. — Mme Phạm-văn-Phi, ở Vinh (Annam) 50p; MM Ng-đ-Xuân, Vinh 3 cái vì thuốc-lá và cái khánh nọc ; Ng-văn Ngọc 15 rue Jules Ferry 3 p ; Quỳnh, 21 rue Jules Ferry, 1 cái ô; Ngọc-Thành, 161 rue des Changeurs. 1 p ; Hoàng-đức-Lợi, 34 rue des Changeurs 5 p ; Mme Bé-Tỷ, 52 rue des Changeurs, 5 p ; MM Phạm-xuân-Chương, 1 p ; Lê-trung-Ngọc, tổng-đốc Hanoi, 10 p; Thái-Mỹ, 58 rue du Coton, 2 p; Thận-đức, 57 rue du Coton, 1 p ; Trung-Bắc tân văn, 5p; Quang thai-Chéong. rue Jules Ferry, 3 p ; Xuân-phương, rue Jules Ferry, 1 p ; Ng-văn-Tiếp, rue du Coton, 1 p ; Sinh lợi, rue du Coton, 3 p ; Phạm-gia-Vy, rue du Coton, 1 p ; Mỹ Xuyên, 4 cái đồ bạc; Phan-văn-Dương, 5 p ; Ba-Ký, 1 p ; Trần-đình-Ủ, 1 p ; Quảng-Trường, 143 rue des Changeurs. 1 cái hộp bạc ; Hoàng-khắc-Đoan, 88 rue des Changeurs. 2 p; Phạm văn Quế, 1 cái hộp bạc ; N. 131. rue des Changeurs 1 p ; N. 427, rue des Changeurs, 1 p ; Mme Lương thị-Dần, rue des Changeurs, 1 p ; MM. Hợp, 93 rue des Changeurs, 2 p; Nhân-an-Đô, rue des Changeurs, 2 p ; Tích. 75 rue des Changeurs 2 p; Trần-v-Thiện, 37 rue des Changeurs, 1 p ; Mme Ng thị-Thục, 37 rue des Changeurs, 2 p ; MM. Kan, 17 rue des Changeurs 1 p; Miện, 7 rue des Changeurs, 1 p ; Mme Ng-thị-Tiến, 1 p ; MM. Hoàng-nghĩ Thâu, 1 p ; Nguyễn-ngọc-Phác, rue du Coton. 5 p; N. 171, rue du Coton, 1 p ; MM. Phạm-Vượng, rue du Coton, 2 p ; Trần-Bằng, rue du Coton, 1 p ; Trần-v-Khoát, 4 p ; Mme Thị-Quế, rue du sông Tô lịch, 5 p ; MM. Bạch-v-Lan, rue du Chanvre, 10 p ; Long-quảng-Hiển, rue du Chanvre, 2 p ; Hội-xương, rue du Chanvre, 2 p ; Nguyễn-Bính, rue du Chanvre, 2 p ; Mme Maria, rue Jules Ferry, 2 p ; MM. Khoan, rue Jules Ferry. một bức thêu và 3 p ; Ng-thế-Chung, 1 cái khay khảm ; Bồ-bá-Hoạt, rue Jules Ferry, 2 p ; Mme Quay. rue Jules Ferry, 2 p ; MM. Thine-Seng, b jouterie, một cái gấp đường bằng bạc ; Thịnh-hưng-hiệu tức là Đỗ bá-Thi, 3 p. *(Còn nữa)*

Ngạch thừa phái. — M. Đặng-lý Nhân, thừa phái bạng năm ở huyện Phú-xuyên (Hà-đông) phải khiển trách vì nghỉ không xin phép.

M. Đặng-lý-Nhân nay phải đổi đi châu Bạch thông (Bắc kạc) thay cho M. Phạm văn Đào thừa phái bạng năm lại về Phú-xuyên.

BÁN : *Đất 4250 thước vuông ở phố Duvilier cơ ngõ ra phố Sinh-Từ. — Đất số 83 phố hàng Bông. — Nhà số 22 phố hàng Đẫy. — Máy và đồ làm dầu. — Máy say gạo. — Cần tây tốt.*

Hỏi tại số 6 phố Ngõ-Gạch.

3246

VIỆC BẮC-KỲ

HAIPHONG

Thầy phí-cơ bay rớt. — Sáng hôm qua, có 4 chiếc thầy phi-cơ ở Hạ lý đã bay thẳ ở trên thành-phố Haiphong.

Tàu « Jade » bị hại. — Chiều hôm thứ năm, hồi 1 giờ chiều tàu *Jade* của M. Nguyễn-hữu-Thu tức Sen sắp chạy Hongkong thì bị tàu *Tamon* của Nhật đụng phải, thủng mất đến 2 thước, các thang cabin lại phải liên bến cả.

Sáng hôm sau, tàu *Jade* phải đưa về Sâu-kho chữa.

BẮC-NINH

Diễn-thuyết. — Sáng hôm thứ năm mới rồi, ở tỉnh Bắc-ninh chúng tôi đã được tiếp quan chánh đốc hội V. N. Th. N. là quan Đại úy Paul Monet, về diễn thuyết ở tỉnh nầy cho công chúng biết cái mục-đích của Hội mà ông đã sáng lập ra ở Hanoi, Cuộc diễn-thuyết bắt đầu lúc 9 giờ rưỡi. Diễn đàn đặt ở Nhà-hát Annam, có treo cờ rất chỉnh tề, người đến nghe rất đông, ngồi đứng chật hết cả nhà-hát: có các quan Tây quan Nam trong bản tỉnh cùng các ông giáo chức với học-sinh các trường, vân vân. Quan Công-sứ Lebé

(Xem trang thứ ba, cột thứ hai).

№ 108

TRUYỆN

MƯỜI NĂM VỀ SAU

(Dix ans plus tard)

tức là truyện

(Ba-la-gia-luân Tử-tước)

Soạn-giả : ALEXANDRE DUMAS

Dịch-giả : PHẠM-BÁ-CÂN

Gác-chê lại nói ; tiếng nói lào thào nhỏ lí, dường như câu đối đáng ở trong mồ, chỉ có Thiếu-đế lắng tai nghe kỹ mới nghe được mà thôi :

Tâu Bệ-hạ. Từ nay về sau, Bệ-hạ, chớ khá lấy ai làm thù-tướng.

Vua Lô-ý ngạc nhiên đứng dậy. Cái ý-kiến lấy là câu xưng hô đầy. Cái câu xưng tội chi-tình của Mê-tướng-công quả là một cái kho vàng thực.

Cái di-sản của giáo-chủ để lại cho Thiếu-đế có trong bảy tiếng mà thôi ; nhưng mà bảy tiếng ấy, giáo-chủ đã nói, trị giá bốn mươi triệu.

Nhà vua ngẫn người ra hồi lâu.

Còn như Mê-gia-linh thì dường như đã nói một câu chuyện rất tự nhiên vậy.

Thiếu-đế hỏi :

— Bây giờ, ngoại qui-quyền ra, tướng-công có kỳ thác ai cho Trẫm không. Hỡi Mê-tướng-công ?

Bên màn giáo-chủ nghe có tiếng cho một sợi, giáo-chủ hiểu ý, liền nói to lên rằng :

— Có ! Có, có, tâu Bệ-hạ, ngu-thần xin kỳ thác Bệ-hạ một người mình mẫn, một người tài năng, một người trung hậu.

— Tên người đó là gì ?

— Cơ hồ Bệ-hạ chưa thấy cái tên người ấy qua. Tâu Bệ-hạ, Còn-bê là tên gì ; làm chức tư-vụ của ngu-thần.

Mê-gia-linh lại dọn giọng mà nói chêm rằng :

— Ồ ! Bệ-hạ cứ dùng người ấy thử coi, phàm giả hễn đã nói trước với thần-hạ điều gì, cũng đều đúng như thế cả. Nhân lực hễn tới đâm. Đoán việc đã không sai, mà xem người ấy rất giỏi, điều đó mới lại là điều lạ nữa! Muôn tâu Bệ hạ, ngu-thần mong ân cứu trăng nhiều lắm. Vậy xin đ..m Còn-bê đăng Bệ-hạ đề gọi là báo đáp thâm-ân.

Vua Lô-ý thập-tử khẽ đáp rằng :

— Được !

Bởi chưng giáo-chủ nói rằng cái tên Côn-bê nhà vua chưa từng thấy bao giờ, nên chi nhà vua cho là sắp chết mà nói sảng.

Giáo-chủ lắm bẩm rằng :

— Thôi từ đây mà đi, xin vĩnh biệt Ngô-hoàng, xin vĩnh-biệt . . . . Ngu-thần đã quyên-đãi lắm rồi, mà trước khi lên chầu đấng tân-chúa đây ; bước đường hầy còn thấy gian truân lắm nỗi . . . Cái xin vĩnh-biệt Ngô-hoàng.

Thiếu-đế nước mắt chạy vàng quanh, cái xuống nhìn giáo-chủ, thì giáo-chủ đã nửa ra cái thây ma rồi. Thiếu-đế bèn vội vàng trở gót.

Côn-bê xuất đầu lộ diện lần thứ nhất

Thâu đêm suốt sáng, vua tôi chung chầu độ bi tử : Thiếu-đế thì mong ngóng tự-do, mà giáo-chủ thì đợi chờ giải thoát.

Vua Lô-ý không nằm nghỉ. Một giờ sau khi nhà vua ở phòng giáo-chủ ra, thì nhà vua biết tin rằng giáo-chủ đã lại sức đôi chút, để bắt người mặc quần áo, đánh phấn và chải đầu cho mình, ý muốn tiếp kiến các quan sứ-thần các nước. Hầu là giáo-chủ, cũng giống như vua Auguste, coi cái thế gian này đường như một cái kịch trường lớn, nên sắp khi tan hát mà còn muốn thân ra bái một cáu vậy tuồng.

Đến nửa đêm thì giáo-chủ đã hấp hối rồi, mà vẫn còn đầy mặt phấn.

Giáo-chủ đã xem lại cái bản chúc-thư, dường như bao nhiêu tâ-n-linh đã chung đúc cả vào đó, nên chỉ sợ nhân khi mình yếu mà có kẻ dụng tâm thay đổi cái chi trong bản chúc-thư ấy đi chăng.

Giáo-chủ lại cho Côn-bê một cái khẩu-hiệu, bấy giờ ý cứ đi đi lại lại ở ngoài hàng hiên trước phòng giáo-chủ, dường như một tên lính vệ rất tinh lanh vậy.

Khi ấy Thiếu-đế ngồi ở trong cung, giờ nào cũng sai người bảo-mẫn đến phòng giáo-chủ, xem bệnh-tình giáo-chủ ra làm sao thì phải mau mau về phục mệnh.

Nhà vua vừa mới được tin giáo-chủ đã bắt thăng bộ tịch, chải đầu, đánh phấn, tiếp kiến các quan sứ-thần xong, thì lại được tin rằng hồn-đạo đã bắt đầu cầu kinh cho giáo-chủ.

Một giờ sáng, Ghê nô lại cho giáo-chủ một liều thuốc tối-hậu, kẻo là thứ mãnh-dược. Thế là cơn cái thôi cũng sẽ-so, đến lúc hồi bắt cập đi mà vẫn còn nước còn tát, nhưng tuồng đem cái ngọn gươm hi hiểm ra thì dịch lại được với cái chết.

Mê-gia-linh thuốc thấy thế rồi, thì thở dược trong mươi phút. Tức thì giáo-chủ truyền lệnh lập tức đem cái tin mừng ấy loan báo đi khắp mọi nơi.

Nhà vua nghe thấy tin ấy, dường như trên trán lạnh toát mồ-hôi. Cái ngày tự-do lại thấy lò mờ ; cái vòng nô-lệ lại thấy tối sầm, mà biết kiếp nào rõ ngoi.

Nhưng mà, kể đó bệnh-tình giáo-chủ lại nặng thêm, thì mọi sự thầy đều thay mặt đi hết cả. Mê-gia-linh không thở ra hơi nữa, khó lòng mới theo được ông mục-sư Saint-Nicolas des Champs cầu kinh ở bên mình.

Thiếu-đế trong lòng bối rối, bèn đi bách-bộ quanh phòng, vừa đi vừa xem một tập giấy lấy trong ngăn kéo ra. Cái ngăn kéo ấy chỉ có nhà vua có thìa khóa mà thôi.

Lần thứ ba người bảo mẫn trở về, thì ra Mê-công lại vừa mới đánh đổ-chết, và sai người tỏ thuốc lại cái bức kiệt-tác của nhà hội họa Titien.

Về sau, đến lúc hai giờ sáng, nhà vua lại bực đọc quá chừng, đã hai mươi bốn tiếng đồng-hồ, mà chưa từng nhắp mắt. Song cái tuổi nhà-vua là cái tuổi mê ăn mệt ngủ, nên đã vật lưng nằm thiếp chừng trong một tiếng đồng hồ. Nhưng mà trong một tiếng đồng hồ ấy, nhà vua có nằm mà ngủ đâu, vẫn ngủ ngồi trên ghế.

Đến bốn giờ sáng, người Bảo-mẫn vào phòng đánh thức nhà vua dậy, Thiếu-đế hỏi :

— Thầy nào ?

Người Bảo mẫn, vẻ mặt bi ai, hai tay chắp một, mà rằng :

— Nầy, nầy, Bệ-hạ ơi ! Bần chết rồi Bệ-hạ ơ !

Nhà vua đứng phắt dậy, dường như có cái tò-xo bằng thép nó nẩy người lên vậy. Rồi reo lên rằng :

— Chết !

— Thưa ôi ! Phải.

— Có chắc vậy không ?

— Bẩm chắc.

— Đã ai biết tin chưa ?

— Chưa.

— Ai bảo với phu-nhân rằng giáo-chủ chết ?

— Còn-bê công.

— Hắn nói vậy thì có chắc hay không ?

— Hắn đã cầm gương để vào trước mồi giáo-chủ trong mấy phút đồng hồ, rồi hắn mới ở trong buồng ra.

Thiếu-đế nói :

— Ái! Bảy giờ Côn-bê làm gì ?

— Hắn vừa mới ở trong phòng giáo-chủ ra.

— Ba đồ đi đâu ?

— Đi theo thần-thiếp.

(Còn nữa).

Mông thưởng!!

Bản-hiệu chủ-nhân là M. Trần-gia-Thụy ngày nọ đã được mông-thưởng ngân-tiền, nay lại được mông-thưởng Cao-mên bội-tinh, Bạch-tản, và Vạn-tượng bội-tinh nữa.

Được mông thưởng như thế thực là một sự rất vẻ vang cho bản-hiệu về nghề làm ảnh; vậy xin có lời kính-trình các ngài biết mà chiếu-cố cho bản-hiệu chủ-nhân.

Nay kính
Photo
THỤY-KÝ
18, Rue de la Citadelle, Hanoi.

PHÒNG-THĂM-BỆNH

CỦA QUAN
Y-khoa Bác-sĩ MAURICE LOUBET

Thưởng thụ đệ ngũ đẳng Bắc đẩu bội tinh.
Nguyên chuyên về ngoại-khoa tại bệnh-viện Tunis, Fez, Rabat, Casablanca Port-Saïd (Ai cập Huế

Ngoại khoa, hộ-sinh, chữa mắt và các thứ bệnh lậu, bệnh giang mai

Phòng thăm bệnh tại ĐƯỜNG GIA-LONG, 32.
KHÁM BỆNH: Giá 3 đồng một lần
3018.

Hỡi kẻ phải đau

Này hỡi các người Nam Việt phải đau ngực, phải ngộ lạnh, phải đau khí quản mà đã chữa thuốc không phải đường, hoặc là đã không chữa chút nào cả, này hỡi những người phải đau khí quản đã kinh niên, hoặc phải lao ở phổi; này hỡi các người phải chứng lao, nay tôi khuyên các người nên chữa ngay đi.

Bệnh đau phổi, trước kia tôi đã bảo là một bệnh ghê gớm, vì bệnh ấy là một bệnh truyền tử nhược tôn. Nghĩa là ai có bệnh ấy thì truyền cho con cái, truyền cho cả một đời người sau này không sống được bao nhiêu và phần nhiều không sinh đẻ được.

Lời tôi nói đây quan trọng thế nào các người có hiểu không? Nếu có bệnh mà không chữa đi, thì trong 50 năm, hoặc 100 năm nữa giống Nam-Việt tiêu diệt mất, vì người có bệnh lao thì sinh ra những con cái phần nhiều không sống được. Người có bệnh lao mà có thể sinh con đẻ cái được, thì chỉ sinh con cái yếu ớt, gầy mòn thôi.

Hỡi người Nam Việt, nếu các người không muốn giống Nam Việt hao mòn đi, nếu các người không muốn giống Nam-Việt tiêu diệt đi, thì chữa bệnh đi mới được.

Vậy cứ viết thư cho hiệu Bào-chế MONTÈS số 54 *Paul-Bert Hanoi* mà hỏi mua một lọ BRONCHOSERUM giá là 9 hào, Sáng và chiều trước khi ăn cơm, thì uống một thìa xúp, uống một lọ, thì thấy khỏe mạnh và bớt đau.

BRONCHOSERUM
Một lọ. . . 0$90

Vin Tonique Tonkinois
Rượu tonique vừa bổ lại vừa ngon; rất có ích cho đàn bà ở cữ.

DẦU CÁ MỚI ĐẾN

Thật tươi, thật tốt. Dầu cá có nhiều thứ, thứ hung-hung (*blonde*) và thứ mùi nâu (*brune*).

Thứ hung-hung (blonde) mới thực là thứ tốt, mà thứ hung-hung (blonde) ấy chính là thứ Dầu cá của hiệu *Montès* bán, quý-khách nên nhận kỹ kẻo lầm.

Thuốc chữa bệnh hen rất thần hiệu
(SIROP N)
Một chai. . . . 1$60

Thuốc viên bổ huyết « Pilules Pinck »
Một lọ. . . . . 4 f. 45
Độ 0$65 đến 0$70
Sáu lọ. . . . . 24 f. 60
Độ 3$60 đến 3$70

Thuốc nước bổ huyết
« LE PEPTO KOLA ROBIN »

LE SIROP D'HÉMOGLOBINE MONTÈS
Thuốc (màu-bo bổ huyết
Mỗi chai phần tư lít. 1$00
Một lít. 3 50

MORRHUOL CHAPOTEAUT
Simple et créosoté. Dầu cá viên hạng bổ tỳ và hạng chữa bệnh lao

CACHETS ANTIGRIPPE

Trị bệnh sốt dịch: như bệnh grippe bệnh cúm, về mùa này thường hay hại người nhất là bệnh grippe, nhiều người phải chỉ trong vài ngày thì chết.

Ai có người phải bệnh ấy nên đến bản-hiệu mua 3 viên thuốc antigrippes. Thuốc này rất thần hiệu đã cứu vô số người ai cũng biết tiếng.

Giá bán mỗi viên một hào

Cách dùng: cách 3 giờ đồng-hồ uống một viên rồi uống nước rõ nóng, đắp chăn cho ra mồ hôi. Hễ càng ra được nhiều mồ hôi càng mau khỏi, nếu muốn cho chóng ra mồ hôi thì uống rõ nhiều nước nóng và ủ người cho nóng đến thì chỉ trong 24 giờ là khỏi.

Bào chế MONTÈS, 54, phố Paul-Bert, Hanoi

HIỆU BÁN ĐỒ VÀNG BẠC CỦA NGƯỜI VIỆT-NAM

舖金寶南

BIJOUTERIE – ORFÈVRERIE

NAM-BẢO

Hanoi 16, Rue de la soie, 16 Hanoi

CHẾ-TẠO: — Vòng, xuyến, hạt, nhẫn, giây đeo đồng hồ, giây truyền, đầu gậy, cán ô, túi-bạc, vỷ thuốc lá, hộp thuốc lào, vỏ diêm, v. v... bằng vàng đúng tuổi đúng cân và toàn bạc nén. Có nhiều thợ khéo để làm hàng bán các quí khách đặt lối-riêng.

BÁN: — Vàng diệp Vinh thịnh-long mặt đá thực (đủ các mầu), ngọc-thạch, giầy đeo thẻ-ngà, giây kim-khánh giây kim tiền, đồng-hồ quả quít vỏ bạc và vỏ kền, v. v.

Buôn bán chắc chắn, cốt lấy sự tín cẩn làm gốc. 2042

茂 MAO-SENG 盛

57, Rue Jean-Dupuis (Phố Mới), Hanoi
MÁY NÓI SỐ 248

Hiệu tôi mở từ năm 1889, kể được 31 năm chuyên nghề làm các thứ gạch hoa, cống, chấn-song bằng xi-mo. Được nhiều giấy khen của nhà-nước.

Hàng tốt, giá cũng hạ, vì hiệu tôi muốn mong đông khách.

Qui-khách có dùng, xin mời chiếu cố.

2045 MẬU-THỊNH kính cáo.

BUÔN TẠI GỐC, BÁN TẠI NGỌN

Có lời kính đạt để Quý-khách biết Công-ty chúng tôi mở xưởng tại Hải-phòng làm đủ các thứ ghế mây kiểu « Thonet »:

Chaises
Canapés
Fauteuils
Rocking-chairs
Porte-manteaux
Tables et Lits

Marque LION

Quý-khách ở xa cần thứ nào, mua buôn hoặc mua lẻ xin viết thư cho Công-ty chúng tôi sẽ gửi ngay kiểu-mẫu và giá-cả để các Quý-khách biết.

NAM-TÂN
58, Boulevard Bonnal, 58
HAIPHONG
2062

Nhà Bán-đồ « TÂM-TÂM » Hà-nội, ở phố hàng Trống Chủ-nhật, thư năm nào cũng có bán từ tám giờ sáng.

---

giới thiệu diễn giả với công chúng một cách rất thân thiết, rồi diễn-giả trần thuyết một cách rất minh bạch về sự cần-thiết mở ra ra Hội, và nhờ cách nào đã lập thành Hội. Chúng tôi rất là vui lòng giúp đỡ Hội của ông Monet, và chúng tôi quyết rằng cả cử tọa đã chú ý nghe diễn thuyết thì sẽ đồng thanh ứng gọi.

Diễn thuyết xong, có ông Hoàng-hữu-Đôn là tri-huyện Yên-phong mời ông Monet đến Khuyến-văn-học hội thiết cơm sáng với quan nguyên Tổng-đốc Mai-trung-Cát, là trưởng-hội ấy, quan Tổng-đốc Bắc-ninh Nguyễn-Bách là danh dự hội viên và ông thư ký hội nữa. Ông Monet xem cơ ngơi hội Khuyến-văn-học thì rất khen ngợi: « thật là một hội đáng nên khuyến trợ! » Sau mấy vị quan An-nam lại mời ông làm chức danh-dự hội-viên cho hội ấy, thì ông đã vui lòng kính nhận.

Hội V. N. Th. N. lại cáo

Khuyến-học hội. — Bản quyên số VI:

MM. Ng-đôn-Úc, tri-phủ Thuận-thành 10 p; Lê hữu Mai, tri huyện Quế-dương 10 p; Lê Cần, tri-huyện Gia-lâm 10 p; Ng-v-Hoạch, tri-huyện Võ-giang 10 p; Vũ-công-Thiệu tri-huyện Văn-giang 5 p; Phạm-huy-Toại, tri huyện Gia-bình 5 p; Bùi-duy-Hòe, tri-huyện Lang-tài 5 p; Cát-văn-Tấn, tri-huyện Quế-dương 10 p; Hoàng-hữu-Đôn, tri-huyện Yên-phong 20 p; Hoàng-ngọc-Rược, tổng sư Nội-trà 5 p; Ng-v-Học, tổng sư Phong-quang 5 p; Ng-trọng-Phúc, tổng sư An-phú 3 p; Ng-duy-Dong, tổng sư Dũng-liệt 3 p; Đỗ-ngọc-Toại, tổng sư Phương-la 3 p; Khổng-năng-Thiệu trợ tá Yên-phong 6 p; Ng-tính-Lý, thừa-phái Yên-phong 5 p; Ng-xuân-Trạch, thừa phái Yên-phong 5 p; Ng-bá-Khải trợ tá Gia-lâm 5 p; Trần-v-Ấn, thừa-phái Gia-lâm 2 p; Vũ-khắc-Quảng, thừa-phái Gia-lâm 2 p; Đinh-gia-Mai, thừa-phái Gia-lâm 2 p; Ng-chi-Duật, thừa-phái Quế-dương 1 p; Ng-đức-Nhượng, thừa-phái Quế-dương 1 p; Phạm-v-Pường, thừa-phái Quế-dương 1 p; Ng-Lập, thừa-phái Võ-giang 2 p; Vũ-phạm-Thắng, thừa-phái Võ-giang 2 p; Vũ-duy-Trinh, thừa-phái Võ-giang 2 p; Trần-v-Lan, bang tá Thuận-thành 2 p; Hoàng-v-Chấn, thừa phái Thuận-thành 1 p; Ng-đạt-Đại, thừa-phái Thuận thành 1 p; Vương cát Trinh, thừa-phái Thuận-thành 1 p; Phan-quang-Do, thừa-phái Văn-giang 1 p; Đào nguyên Thi, thừa-phái 1 p; Tô-Nha, cử nhân Xuân-cầu 2 p; Ng-công-Dy ấm-sinh Xuân-cầu 2 p; Vũ-v-Cơ, thừa-phái Gia-bình 1 p; Đàm-quang-Lệ, thừa-phái Gia-bình 2 p; Ng-v-Doanh, lệ-mục Gia-bình 1 p; Đ.-ch.-Miện, lục-sự Lang-tài 1 p.

Bản hội xin có lời kính tạ các ngài.

Khuyến-học-hội lại cáo

PHÚ-THỌ

Ý bản lại mẹ mìn dỗ mất. — Sáng hôm kia, có một người đàn bà đưa đứa con gái độ năm sáu tuổi vào nhà-thương xin thuốc. Lúc ra về tìm không thấy con bé đâu cả, mới biết rằng mẹ-mìn đã rủ đi rồi, mẹ nó đi tìm các nơi mà sau lại trở lại nhà thương, tìm hỏi cũng không thấy. Đành chịu mất con mà đi trình sở Cảnh-sát vậy.

PHỦ-LẠNG-THƯƠNG

Diễn thuyết. — Quan ba Paul Monet đã diễn-thuyết về hội V. N. Th. N. lúc 4 giờ chiều ở Phủ-lạng-thương diễn ở nhà trường linh trẻ con mà quan ba Giám-binh tỉnh ấy đã có lòng tốt cho mượn làm diễn đàn. Quan Chánh Công-sứ đi vắng, có quan Phó-sứ thay mặt ngài đến làm chủ tọa, khi ông Monet nói thì cả cử tọa đều chú-ý vui vẻ; dự thính thì có các quan Tây, quan Annam, các quan binh, các ông làm chức sự các nơi, lính trẻ con, học-sinh các trường. Những người nghe diễn thuyết hôm ấy đã chú-ý vui lòng thì hẳn sẽ lưu tâm quyên cố cái chủ nghĩa cao thượng của hội V. N. Th N. Nhưng hôm ấy rất tiếc rằng vì xe lửa chạy chậm trễ đã làm cho ông Monet phải đến chưa mất ngót ba khắc đồng-hồ, thành ra ông phải diễn vội vàng vắn tắt và không được có thì giờ nghỉ ngơi chuyện trò với các quan dân An-nam.

Hội V. N. Th. N. lại cáo

NAM-ĐỊNH

Quan Toàn-quyền qua Nam-định. — Sáng hôm thứ năm 23 Novembre, quan Toàn-quyền Baudoin đi xe-lửa riêng vào thăm đồn-điền Chợ Gành.

Chín giờ 28 phút đến Nam, quan Đốc-lý Graffeuil cùng quan án Mai-toàn-Xuân ra chào ngài ở la-ga.

Cả quan Bác-sĩ Le Roy des Barres cũng đi chuyến xe riêng ấy để vô Nam-kỳ để đi dự hội-đồng Vạn-quốc tại Bangkok.

HÀNG VỪA MỚI, VỪA TỐT GIÁ LẠI RẺ

Mời các ngài quá bộ lại hiệu
Ông H. VALLÉE
37, Rue Paul-Bert (Phố Tràng Tiền)
HANOI

Ở đây có dạ thâm và dạ huyền (serge pure laine) thật tốt, khổ rộng, may quần áo tây rất nền và áo dài ta cũng rất đẹp.

Giá: 17f.50, 22f.00 và 28f.50 một thước
Ở XA NÊN VIẾT THƠ HỎI MẪU

2359

Ngài nào có phiếu quốc-trái hoặc phiếu cổ-phần hay trái phiếu của các hội công-Thương khác muốn bán thì xin mời quá-bộ lại hiệu tôi xin tính giá thiệt cao vì có người cần đến nhờ tôi mua hộ nên được giá hời lắm lắm.

Nay kính-bạch,
ĐỨC-LONG Thương-cục
Số 90, Phố Mã-Mây, Hanoi
(Tonkin)

Xin nhận kỹ kẻo lầm

TÂN-LONG
RELIURE ET CORDONNERIE
72, Rue du Pont-en-Bois, 72 — Hanoi

Kính trình các qui-khách:

Bản-hiệu chuyên nghề đóng giầy và đóng sách đã lâu năm, làm rất kỹ lưỡng, dùng những gia tốt.

Đã được các qui-khách tin dùng nhiều lắm. Nay có một hai nhà buôn hám lợi mua giầy của những kẻ vô sỹ bắt chước dấu của bản-hiệu đóng vào giầy mà bản-hiệu chưa bắt được tang. Nên các qui-khách lầm mua phải giầy giả hiệu. Vậy xin các qui-khách tường nhận cái dấu bồ-giục và cá hóa long của bản-hiệu, cho khỏi mang tiếng.

Nếu các qui-khách có muốn mua được giầy thực hiệu thời xin gởi thơ đến cho, bản-hiệu sẽ gởi ngay.

2082 TÂN-LONG, kính cáo.

NHÀ-ĐẺ MỚI

70, Phố Hàng-Đồng, Hanoi

Nhà Đẻ quan Docteur PAUCOT có 40 buồng, sạch sẽ, tĩnh mạc, đèn máy, đồ dùng như phòng khách Ô-tên, có người hầu hạ nước nôi, giặt-giũ, và phát áo lọt lòng, sữa, chai nước nóng, củi và có tã, có xiêm.

Sự trông nom lại có hai bà Sages-femmes đã từ chức rồi là bà Phạm-thị-Lý và bà Ng-thị-Yến ở hẳn trong Nhà-Đẻ hàng Đồng để đỡ đẻ và tiếp đãi các bà, mà tới ngày nào cũng lên thăm bắt mạch khai đơn cũng không lấy tiền. Bà nào muốn tiện mời về đỡ ở nhà cũng được.

Ai băng huyết, tiểu sản, huyết bạch, hiếm hoi, muốn chữa để vào chữa cũng được (nằm riêng). Xin mời lại xem và hỏi cách thức.

Mỗi bà một buồng 10 ngày. 6$00
Mỗi bà một buồng, 10 ngày. 10.00
Mỗi bà một buồng, 10 ngày. 15.00
Mỗi bà hai buồng, 10 ngày. 20.00

Ra vào tự do

2557

興 CHẤN-HƯNG 振

金銀典當玉寶 [illegible]

[illegible]

2066

XIN XEM CHO KỸ

Phần nhiều các qui-khách xem báo thấy có đăng cáo-bạch của bản-hiệu, đến khi về mua lại mua ở hiệu thuốc khác, sau nhỡ mà làm ra không đổi được, lại viết thư trách bản-hiệu. Vậy gọi có mấy lời kính trình các qui-khách rõ cho và xin các ngài từ rày đã có lòng chiếu-cố đến bản-hiệu thì xin nhận rõ:

« Nhà Bán-thuốc Ed Montès có đồng-hồ ba chuông mà ở ngay giữa phố Tràng-tiền, số nhà 54, Hanoi. »

Nay kính,
ED. MONTÈS,
54, Rue Paul Bert, Hanoi.

Hàng bên Pháp mới sang

Bản hiệu mới nhận được các thứ hàng dùng về mùa rét để may quần áo tây: drap fantaisie, gabardines couleurs pour complets, laine pardessus et tissus imperméables và các thứ mũ dạ, etc...

HỢP-KÔNG-THÀNH
99, Rue de la Soie
3354 **HANOI**

CÁC CUỘC ĐI XEM

然 SẮN-NHIÊN 榮

Tối thứ bảy:
THI-ÂN, BÁO-ĐỨC
(Phạm-chu-sĩ mới soạn)

Soạn-giả tốn biết bao công trình mới tìm và soạn được tích này, bản-hội xem ra thực nhiều cảnh hay, lâm trò lạ, sự tích mới mẻ, rất vui, rất hay, rất lý thú. hiện đã nhiều bậc cao-minh duyệt lãm, đều cho là đích đáng, vậy vội vàng đem hiến liệt-quí.

Tối chủ nhật 26 Novembre 1922
ĐÔI CHỮ ĐỒNG-TÂM
Đại diễn lần thứ tư

Xin nhắc lại rằng tích này bao giờ cũng diễn theo lối mới. Cách ra trò — y-phục — điệu bộ — tiếng hát — tiếng đàn thảy thảy đều theo một lối riêng khác hẳn mọi ngày mà không có hát chèo và hát tuồng.

Bán vé từ tối thứ bảy và ngày chủ nhật 26 Novembre 1922.

Đến chậm không có chỗ ngồi.

Tối thứ hai:
CHỮ TRINH ĐÁNG
GIÁ NGHÌN VÀNG

Nàng Bá-ngọc-Xương trong tích này thực đã làm gương cho những kẻ lấy quạt quạt mồ, lấy vồ tháo xăng và những kẻ sớm đưa Tống-Ngọc tối tìm Trương-Khanh.

CINEMA PALACE
(Nhà chiếu-bóng lớn phố Paul-Bert)

Tuần lễ từ thứ tư 22 đến thứ ba 28 Novembre 1922

Ba buổi ban ngày thứ năm và chủ nhật chớp từ 5 giờ chiều, thứ bảy chớp 5 h. 30

CHƯƠNG-TRÌNH

Ở DƯỚI BỂ
Phim cảnh tốt đẹp và rất hay

BI-KỊCH TẠI EAUX-MORTES
Đại bi-hài kịch chia làm 6 đoạn
Hồi thứ 1, 2, 3 và 4

Nghỉ

HỒI THỨ NĂM TÍCH:
BI-KỊCH TẠI EAUX-MORTES

« CON PHƯỢNG MÁI CON »
Hồi thứ XI

SẮP CHỚP: Một phim ảnh đại-mỹ-thuật Pháp nhan-đề là:
UN CŒUR MAGNIFIQUE
Bi-kịch chia làm hai thiên của soạn giả Sévérin-Mars.

Ngày nào cũng có nhạc, chỉ trừ tối thứ hai và chiều thứ bảy

園 興 東
ĐÔNG-HƯNG-VIÊN

HANOI — 90, Phố Hàng Buồm, 90 — TONKIN
Giây nói số 272

HIỆU CAO-LÂU VÀ TẠP HÓA

Bản-hiệu mở từ năm 1893, là một hiệu cao-lâu Trung-hoa mở trước nhất ở Hà-thành này. Nhà cửa rộng-rãi lịch-sự, có phòng nhỏ để quý-khách ngồi riêng và phòng lớn để đặt tiệc to.

Các quý-khách muốn đặt tiệc tại bản-hiệu, hay là đem về nhà cũng được, giá cả phải chăng.

Các món ăn Tây đều làm được cả, và cách nấu-nướng vừa-vặn, trong-sạch.

Nay bản-hiệu được phép bán cho cả binh lính Tây, Nam, vậy mời các ngài chiếu-cố cho.

2007

AU BONHEUR DES TONKINOIS
GRANDE FABRIQUE DE CASQUES-FANTAISIE
HAI-CHINH
76, RUE DU PONT-EN-BOIS, 76
TONKIN — HANOI

Bản-hiệu mới tiếp được ở bên Pháp sang các thứ mũ mùa đông thực đẹp mà hợp thời-trang và mấy cái máy để chữa các thứ mũ.

Pointures. { to làm thành nhỏ. / nhỏ chữa ra to.

Bords { cong làm ra phẳng. / phẳng chữa thành cong.

chữa thế nào cũng được tùy ý quý-khách.

2030 *Nay kính*

THUỐC CHỮA BỆNH KHÔNG NGỦ VÀ NHỮNG BỆNH ĐAU THẦN-KINH CỦA ĐÀN BÀ

Cái sức khỏe của đàn-bà con-gái thứ nhất là do ở bộ thần-kinh. Nếu đã mắc phải bệnh không ngủ, bệnh giật mình, bệnh sảy nẳng, bệnh đau lưng, bệnh thương gân, bệnh đau

ngực, bệnh buồn rầu, bệnh khó thở, bệnh đau đớn, bệnh bức rức, các bệnh đó thường chuyển sang bệnh đau dạ giầy, như thế thì nên uống thứ thuốc *Neurinase*. Thuốc này sẽ chữa khỏi bệnh đau thần-kinh mà bệnh ấy làm cho người ta khổ sở ở đời, nào sinh ra bệnh thương gân và các bệnh khác thuộc về thần-kinh nữa. Ở các xứ nóng mà uống thuốc *Neurinase* này thì ngủ được ngon giấc.

Ở các hiệu bán thuốc to đều có bán cả.

華 PAO-VA 寶

28, Phố Hàng Bồ, Hanoi
東京河內行蒲街門牌廿八號

Chúng tôi có lời kính trình các qui-khách biết rằng chủ trương của chúng tôi là để chiều khách, cho nên không những là bán giá thật rẻ, lại còn càng ngày càng thêm hàng lên cho đủ mọi thức, không kể những đồ vàng bạc thường dùng, chúng tôi lại có buôn ở bên Hồng-kông và Shanghai những đồ trân châu, hổ phách, ngọc thạch, nói tóm lại là đủ các thứ thủ thức rất quí, lối cổ, lối kim mà ngày nay ở cõi Việt-Đông dùng quen. Chúng tôi lại có bán cả mọi thứ đồ sứ Giang-tây như là lọ, bát, tứ bình bằng sứ, vân vân.

Cũng kỳ tàu vừa rồi, bản-hiệu lại mới thỉnh thêm được giám ba tay thợ khéo ở bên Tàu sang, nào là thợ kim-hoàn, nào là thợ chữa các thứ đồng-hồ. — Xin các qui-khách chiếu-cố cho thời chúng tôi lấy làm cám ơn lắm. Các ngài đến xem, chúng tôi cũng xin nghênh tiếp một cách rất lịch-sự.

PAO-VA
Bijoutier, n° 28, Rue des Paniers, Hanoi.

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng cho "Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

THÁI-HÒA
DESSINATEUR
49, Rue du Coton, Hanoi
(Ở gần nhà báo Trung-Bắc)

Truyền-thần, vẽ kiểu nhà và tinh kiểu nhà (métré) vân vân....

Quý-khách ở xa xin gửi thư lại chúng tôi sẽ giả lời ngay, hay là đến nhà nói chuyện. 3358

Thuận-Thành
BOTTIER-CHAPELLIER
7, Rue des Caisses, Hanoi
(Số 7, phố Hàng Hòm)

Bán-hiệu đóng giầy tây giầy ta và làm mũ, đủ các kiểu giá tinh trung bình.

Có catalogue để biếu các quí-khách.

NGUYỄN-TIẾN-HÀM, kính cáo.
2052

PHONG-TÀI
HIỆU ANNAM ĐÓNG GIẦY
Số 43, phố Xe-điếu (Rue des Pipes) Hanoi.

Kiểu đẹp! giá rẻ!
Có catalogue riêng, quí-khách muốn xem xin viết thư đến hỏi sẽ gửi biếu.

2064

泰 LỢI-THÁI 利
BẢN SỐ VÀNG BẠC
104 Rue des changeurs Hanoi
(Trước ở số nhà 110)

Bản-hiệu chuyên nghề đã lâu năm buôn bán thực thà, được nhiều quí-khách chiếu cố, đã thành nền nếp, nên có thể bán được rẻ giá hơn mọi nơi. Hàng bán có đeo nhãn vàng đủ cân đủ tuổi, đã các ngài thân hành lại, hoặc gửi thư về, bản-hiệu cũng theo thời-giá mà tính rất phải chăng
2049

Kính trình các quí khách biết rằng bản-hiệu lại mới có sang một thứ hàng tây rất là, xưa nay chưa có bao giờ, là thứ hàng mà mình se lanh thực mỏ mặt bao thì ra tây thoa thắng về to, mà thế gọi là thanh bao thắng và mặc quanh năm đều được cả, mưa, nắng không sợ bị bẩn đẹp.

Quí-khách ở xa muốn cần hàng, xin cứ viết giấy về tây mẫu, bản-hiệu sẽ gửi sang mà cắt ra may. Nay kính cáo.

HÀNG KIỂU LẠ MỚI SANG!!!!

成興潘
PHAN-HƯNG-THANH
26, Rue des Cantonnais
HANOI (Tonkin)

Distillerie du Nord
NGUYỄN-VĂN-MÃO & Cie
31, Bd Henri d'Orléans, Hanoi

Mới có một nhà của người Nam-Việt được phép lập lên để chế các thứ rượu mùi, hiệu là ÔNG SAO, so với các thứ rượu đã chế ra bán tại Bắc-kỳ thì khác nhau lắm, xin quý khách nhận rõ hiệu tem giấn có ÔNG SAO khỏi nhầm.

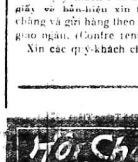
Bản-hiệu bán buôn, bán lẻ, giá tinh rất rẻ. Xin các quý-khách chiếu cố nếu xa.

Quý-khách ở xa muốn mua thứ rượu gì hay hỏi làm điều gì xin cứ viết thư cho bản-hiệu thì bản-hiệu xin trả lời ngay.

Ông nói số 367
2073

NAM-HƯNG-THÀNH
18, Rue des Caisses, 18
(Phố Hàng-Hòm)
HANOI

Kính trình các quý-khách biết cho rằng: Bản-hiệu xưa nay vẫn chuyên nghề làm sơn vẽ theo lối Nhật-bản, và lối Annam như là các thứ khay, hộp, tráp, quả, văn văn. Các thứ đồ nét như hoành-phi, câu đối, cuốn thư cũng các thứ tranh cảnh bằng sơn vẽ vào kính hay là vào vải và các thứ ghế bành nốn bằng song làm dùng kiểu chắc chắn, cẩn-thận sơn lên mũi trông rất nhã.

Bản hiệu bán buôn và bán lẻ; Lại có bán đủ các thứ hàng Saigon hàng tốt, hạ giá hơn các nơi.

Các quý-khách ở xa muốn mua, gửi giấy về bản-hiệu xin tính giá nhất chắng và gửi hàng theo cách lĩnh hóa giao ngân. (Contre remboursement)

Xin các quý-khách chiếu cố.
2057

TRỌ-THIỆN-ĐƯỜNG
Phố Hàng Lọng, số 30
Phòng giấy ở Hàng Phèn, số 29
(Rue du Vieux Marché)
Hanoi

Bản-hiệu mới xin được phép chuyên-trị về việc bien bỷ có đủ các thứ đồ và các thứ âm nhạc cho thuê. Lại có cả một bọn thông đồ đi phá quan, trị bạy tật. Ai bỏ đau tinh, và mot bọn kẻo lây thời việc bỷ thì rất là rui về, mà thất về y tốc hiệu thì rất là buồn rầu.

Tinh giá rất rẻ. Các ngài ở xa muốn thuê bản-hiệu cũng xin nhẩu
2063

HIỆU BẢO-CHẾ và LỤC-HỢP
CHẾ THUỐC CHO NGƯỜI ĐẠI-PHÁP VÀ NGƯỜI AN-NAM
Ed. MONTÈS
Quan Bảo-chế hạng nhất, Hà-nội, phố Paul-Bert, số 80

HÓA-HỌC CHẤT
và các thứ thuốc bảo-chế

THUỐC ĐAU MẮT
Hiệu BONNET-CARÉ, trị các chứng đau mắt

THUỐC SOLUTION R. của ông HOLBÉ để chữa a-phiện
SOLUTION R. HOLBÉ
2 $ 00 một chai
Phòng thật mới ai Muốn dùng thuốc này phải viết đến quan đốc lý người Pháp thì mới có thể mua được.

Máy thử bản-hiệu hay bán:
Các thứ thuốc nước dùng để tiêm vào da như thuốc bỏ CACODYLATE DE SOUDE.
Thuốc tiêm gọi là 914, trị bệnh Giang-mai
Thuốc ho-có SIROP PECTORAL rất có ích.
Thuốc lao chỉ người lớn dùng được thôi

Thuốc lậu hiệu MONTÈS
thuốc nắng — 2 $ 80 lọ 30 viên
thuốc thợt — 0 $ 90 một chai
Chớ có chăng lận: chẳng bi một hay cả nắng thuốc cachexie chirurgicale ra thứ thuốc biscuterrestre của Bản-hiệu tôi chắc chắn. Thuốc này đã chữa được rất cả người phải bịnh lậu.

Gouttes « VIRGINIE »
1 $ 00 một lọ
Trị những bịnh đàn bà như: Kinh nguyệt không đều, hay là khi bành kinh thấy con minh mắc, như đau bụng, gia con, uống thuốc này đỡ nhiều lắm lắm rồi mà bịnh đã hao lớn.

ĐỒ ĐỘC THUỐC
SỐ DÙNG ĐỂ THÍ-NGHIỆM HÓA-HỌC
ĐỒ MO-SÊ
Kính-ảnh, đồ-ảnh, thuốc-ảnh hiệu LUMIÈRE và JOUGLA và giấy-ảnh, thuốc Citrate và thuốc Bromure
Bán cuộn và bán bao kín

Bán cắt và bán lẻ
« THUỐC DẠI »
0 $ 90 một chai 1/4 litre
Trị bịnh giang mai rất hay một lần uống. Bằng thuốc tiêm rất thì nên uống thuốc này cho tiện hơn! Dùng thuốc khác rồi cũng cần phải uống thuốc này thì mấy chắc khỏi hẳn. Dùng thuốc này rất hay, rất quí; nó chẳng hại gì đến sự sinh dục, lại bổ ích cho người có bịnh.
Muốn dùng thuốc này trong một tháng thì nên mua một chai lớn litre, giá có 2 $ 50 mà thôi.

Gouttes - MÉTHARSINATE -
1 $ 00 một lọ
Thuốc bổ máu. Kẻ nào gầy, mới mắt không sắc lắm mọc gì; dùng thuốc này hay lắm!

Nước hoa vệ-sinh mới sang

Kính trình các quý-khách biết rằng hiện tôi bán thứ nước hoa Jean de Parys *gọi là* Arôme des Fellahs *dùng để trép thuốc-lá, thuốc-điếu và xi-gà. Lại có Bán đủ các thứ như sau này: nước gội-đầu, cà-ram, phấn, xà-phòng thơm, vân vân.*

Bán tại hiệu VŨ QUANG-PHỐ
Thêu-khoán
42, Phố nhà Thờ, 42, Hanoi
Bốc-quyền Đại-lý Bắc-kỳ.

Bán cắt và bán lẻ, giá tinh phải chăng.
2068

RƯỢU QUINQUINA CUSSAC
Rất bổ
dùng cho những người ốm yếu.
BÁN TẠI NHÀ
GUIONEAUD FRÈRES
ở Hanoi-Haiphong, và tất cả các cửa hàng bán lẻ ở các tỉnh.
2051

Các nhà mua điện nên biết

Công-ty Điện-khí Đông-pháp có lời để các nhà mua điện biết rằng dùng các cơ-khí tiêu thụ nhiều điện thì hay xảy ra những sự hại cho các máy đùng-hồ (compteur). Vậy nếu máy đồng-hồ sức yếu, thì khi dùng các cơ-khí tiêu nhiều điện, phải báo cho công-ty Điện-khí biết, để công-ty đổi đùng-hồ mới được. vì đồng hồ xảy ra hư hỏng phải chữa, thì nhà mua điện phải chịu tiền.

Công-ty lại nhắc lại để các nhà mua điện ở Hà-nội biết rằng luồng điện 250 volts thì không dùng cơ-khí tiêu thụ hơn 6 ampères (1.500 Watts) được. Muốn dùng các cơ-khí ấy thì phải lấy điện 500 volts (Hà-nội).

Có điều gì không rõ, thì đến hỏi tại nhà Máy. Giấy nói số 66 và 333.

PHAN-THÁI-THÀNH
HANOI — 4, Rue des Cantonnais, 4 — HANOI
MỚI ĐẾN LẮM KIỂU, NHIỀU MÙI RẤT ĐẸP
BÁN BUÔN VÀ BÁN LẺ
Đủ các thứ hàng Tàu, hàng Tây, hàng Ta, hàng Saigon và các thứ vải
Bản-hiệu lại có thợ may rất khéo để may quần áo ta và quần áo tây đủ các lối

HỘI CHỢ GIAN 13A
ĐẠI MAN CHÂN-THUỶ
LÀ THỨ MÁN CÓ TIẾNG
CHIẾU VÀ GHẾ
XUẤT NGAY
BẰNG CÔI SẺ
ĐỂ CHIỀU KHÁCH BỐT BUỔNG CHỜI

Ancien Etablissement TSANH-TSOI dit TRẦN-TÀI-MẬU, Fondé en 1892
TÉLÉPHONE N° 367
茂才陳
TSANH-HAP-TSAO Frères, Successeurs
N° 161, Quai Canton. — HAIPHONG

Chuyên nghề thầu khoán, làm cửa nhà và cầu cống

Bản đủ các thứ gỗ ngoại-quốc và gỗ sẻ các hạng gửi đi các nơi, có máy cưa (Scierie) làm thật nhanh và cẩn thận, và có nhận bán xi-măng cho sở Cimenterie.

Làm đủ các hạng ống xây cống, dẫn thủy bằng xi-măng (buses en ciment).

Làm đủ các thứ chấn-song, trường hoa, gạch-hoa để các mùi bằng xi-măng để lát nhà.

Làm đủ các thứ Sơn cửa nhà, Huile, Peinture, Vernis, dầu Essence térébenthine, Colephane và Cire đóng chai.

Có bo-can (bassin de radoub) cho thuê để chữa Tàu-thủy

Quý-khách ở xa cần dùng việc gì hay muốn mua thức gì, xin cứ viết thư cho Bản-hiệu, hoặc chữ Tây, chữ Tàu chữ Annam, Bản-hiệu cũng xin trả lời ngay lập tức.
2078

SỐ 8

TỤC TÁI-SINH-DUYÊN

Chỗ này cũng tiếp theo sự-tích Mạnh-lệ-quân, của Hương-diệp phu-nhân là một nhà nữ-sĩ thuở xưa soạn ra. Soạn theo lối diễn-từ, nay xin dịch thành văn xuôi để hiến các độc-giả.)

NGUYỄN-ĐỖ-MỤC dịch thuật

Tân sang, sợ lạy dập đầu Thượng-hoàng nghe lời tâu, ngẫm nghĩ hồi lâu, rồi phán rằng :

— Ngày nay quốc-trượng cáo bệnh xin về thì Trẫm cho tiện ! Ta sở-dĩ dám nhường ngôi cho tân-quân là vì trong cậy có các bậc hoàng-thân nguyên-lão, thế mà quốc-trượng lại cáo-từ trước, xin về điền-lý thì tân-quân mà cũng kém phần trông-cậy lắm rư! Và quốc-trượng cáo về thì trong nội-cung cũng có chút thương-tâm, ta không thể nào mà chuẩn-tấu được.

Hoàng-phủ-kinh tâu rằng :

— Muôn tâu thượng-hoàng ! Lão-thần vốn là yếu-trọng, chỉ lập nghề cung đao. ngày nay thiên-hạ thái-bình, không có giặc giã chi mà phải dụng võ, và lão-thần gần sức đã suy-yếu, cũng không thể triển-hoài được, xin thượng-hoàng rộng thương mà cho lão-thần về hưu, còn cái thâm-ân của thượng-hoàng, đã có con cháu lão-thần về sau này, một lòng giúp nước, may ra cũng báo-đền được vạn-nhất. Còn con gái lão-thần ở trong tối-cung đã được mông ân vỗ-lộ, an-hưởng phú-quí, vợ chồng lão-thần chẳng còn lo-ngại nỗi gì, cái xin thượng-hoàng rộng thương mà chuẩn-tấu cho

Thượng-hoàng nghe lời tâu, thở dài mà than rằng :

— Quốc-trượng đã quyết chí như vậy thì ta cũng chuẩn tấu cho quốc-trượng được về nghỉ, nhưng còn cho quân đại-thần đây, ta đem tân-quân giao phó cho các người, cần không thể được cáo-từ cả. Thôi, ta xin từ-biệt về ở nam-nội, để di-dưỡng tinh-tình.

Thượng-hoàng nói xong, đứng dậy lên xe đi, vua *Anh-tôn* đẩy xe cho thượng-hoàng, các quan đi tiễn, đều ngậm-ngùi mến-tiếc. Lại nói chuyện trong cung *Chiêu-dương* cũng treo đèn kết hoa, trần-thiết một cách rất trọng-thể. Thái-hậu (tức *Trưởng-hoa*) và hoàng-hậu (tức *Bội-ngọc*) cùng những phi-tần ở trong các cung các viện đều mũ áo chỉnh tề đến họp cả tại đây, chỉ đợi thượng-hoàng và tân-quân đến thì mở tiệc khánh-hạ

Trong khi ngự tiệc, thượng-hoàng cười mà bảo thái-hậu rằng :

— Ta làm vua trong 20 năm, chưa được cái chi là lạc-thú, ngày nay làm thượng-hoàng mới biết mình là tôn-quí vậy.

Bấy giờ các cung-nữ tiến tửu, hai vị công-chúa là *Gia-tường* công-chúa và *Hưng-bình* công-chúa đều đứng hầu rượu. Thượng-hoàng bỗng nói với thái-hậu rằng :

Ta có một việc này muốn bàn với thái-hậu. Nguyên *Gia-tường* công-chúa con bà *Ôn-phi* đây, diện-mạo đoan-trang, tính-hạnh thuần-thục, mà trường diệt-nhi (cháu gọi bằng cô) của thái-hậu năm nay đã 17 tuổi, ta định kén cho làm phò-mã, thái-hậu nghĩ thế nào ?

Thái-hậu nghe nói, ngẫm-nghĩ hồi lâu. rồi đáp rằng :

— Nhà tôi đã mấy đời chịu ơn triều-đình, vinh-hiển đến thế là cùng-cực, nếu ngày nay điệt-nhi tôi lại làm phò-mã thì e rằng phận hèn phúc bọt, còn tạo lại có lòng ghen-ghét chăng.

Thượng-hoàng chưa kịp trả lời thì bà *Ôn-phi* bỗng quì xuống mà tâu rằng :

— Thượng-hoàng đã ban ơn mà kết con trai Trung-hiếu vương làm phò-mã cho *Gia-tường* công-chúa. Công-chúa dẫu con tôi, nhưng cũng là kim-chi ngọc-diệp của hoàng-gia, xin thái-hậu chớ lấy làm hiềm.

Thượng hoàng cười mà bảo vua *Anh-tôn* rằng :

— Sáng mai ra triều-đường, con sẽ thương-nghị việc ấy.

Vua *Anh-tôn* vâng mệnh. Bấy giờ thượng-hoàng và thái hậu lại cùng nhau chén rượu thọ. Tiệc mãi cho đến khi mặt trời đã xế bóng, thượng-hoàng truyền khỏi giá về nam-nội.

Hàng hậu (tức là hoàng-hậu, vợ vua *Anh-tôn*) qui xuống tâu rằng :

— Muôn tâu thượng-hoàng và thái-hậu ! Nay thượng-hoàng và thái-hậu lui về nam-nội, thần-thiếp không được sum-vầy dưới gối, thật lấy làm áy-náy, xin khỏi chước thượng-hoàng và thái-hậu vạn vạn tuế.

Các quan nội-giám dâng cả ở sau lưng thượng hoàng, thái-hậu không nỡ, lại giáng chỉ dụ rằng :

— Các người cung chức đều để được lâu năm, nay thờ tân-quân, càng nên một lòng cần-thận, hễ tân-quân có điều gì chưa am-hiểu, các người phải tâu bày.

Thái-hậu lại dụ cho tân-quân rằng :

— Đối với các nội-giám, ta cũng nên phải có lòng khoan-thứ

Vua *Anh tôn* vâng mệnh. Thượng-hoàng và thái-hậu lên xe, vua *Anh-tôn* và *Hàng-hậu* cũng lên xe, các cung-chúa và phi-tần đều đi theo sau. Đèn đuốc rực-rỡ, sáng như ban ngày. Khi đi qua các cung, ai nấy đều qui xuống đất mà tung-hô vạn tuế. Khi tới nam-nội, thượng-hoàng lại truyền mở tiệc, trong khi ngự tiệc, thượng-hoàng cười nói vui vẻ, chỉ có thái-hậu ra ý buồn rầu, thỉnh-thoảng lại thở dài.

Thượng-hoàng thấy vậy, mới đứng chén rượu mà hỏi rằng :

— Ngày nay thái-tử lên ngôi đại-bảo, đáng lẽ thái-hậu lấy làm mừng-rỡ mới phải, cớ sao lại có ý không vui, hay là còn có sự gì chưa hài lòng thì nên nói cho biết.

Thái-hậu ngẫm nghĩ hồi lâu, rồi nói :

Nào phải tôi có sự gì chưa hài lòng đâu ! Chỉ vì hôm qua tôi xem sử, thấy chép chuyện vua đời trước cũng truyền ngôi cho con, rồi sau gặp nghịch-tử bất-hiếu, để đến nỗi giang-sơn đổ nát. Nay thượng-hoàng truyền ngôi cho tân-quân, nên bất hàng ngày phải vào triều-kiến để nghe lời thánh-huấn, có sao lại định 10 ngày mới triều-kiến một lần, khiến cho xa-cách cha mẹ như thế nghìn dặm, thế thì còn vui nỗi gì, không bằng những kẻ thường dân, lại còn được cốt-nhục một nhà sum-họp vậy.

Thái hậu nói xong, lại ứa hai hàng nước mắt xuống. Thượng-hoàng cả cười mà bảo rằng :

— Sao thái-hậu lại lẩn-thẩn như thế! thái-hậu xưa nay vẫn là một người thông minh, ngày nay mới thấy nói thông-minh của thái-hậu. Thái-hậu chỉ nghĩ sự cốt-nhục sum-họp một nhà, không biết rằng người ta ở đời, khác nào như một giấc mộng, trăm năm cũng phải có ngày phân-ly. Từ xưa có ai làm hoàng-đế ngàn năm bao giờ, chỉ bằng ngày nay tả truyền ngôi cho con làm hoàng-đế, rồi đây trong giấm bảy năm nữa thái-hậu sẽ có cháu lẫn chơi. Bấy giờ ta đi ngao-du sơn-thủy, may ra tìm được chân-tiên, học phép trường-sinh, sau ta sẽ lên làm ngọc-hoàng thượng-đế. Khi đã làm ngọc-hoàng thượng đế thì trên-cung biết bao nhiêu là tiêu-xơ, chỉ sợ thái-hậu trông thấy lại sinh lòng ghen-tuông mà thôi.. ....

(Còn nữa)

Cartilhe l'insertion — Imprimerie du Trung Bắc Tân Văn — Le Gérant : NGUYỄN-VĂN-LUẬN